

slovenski čebelar

1 9 6 7

LETO LXIX

ŠT. 6

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 6

Ljubljana, 1. junija 1967

Leto LXIX

VSEBINA

France Guna: V zarje Vidove	177
Leonarda Pavlin: Češnje cvetijo in zorijo	180
Josip Pavletič: AŽ-panj primeren za prevažanje	181
Ing. Sonja Horvat-Marolt: Čebelja paša v gozdu	185
Virmašan: Kdaj in zakaj so hude čebele	185
Julij Mayer: Čebelarški krožki na šolah	188
Julij Mayer: Se o matičjem mlečku	191
Nikolaj Györfi: Se bomo čebelarili, čeprav	192
Jože Resnik: Čebelar Kirar in njegov panj	194

MLADI ČEBELARJI NAM PIŠEJO

B. Rojko: Zganimo se že enkrat	198
--	-----

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Čebele dobro pomnijo. Kaj vse prenesejo čebele. Proizvodnja nektarja se da zvišati. Ponovni matičji svatbeni poleti. Nepremišljeni ukrepi iz čebelarске prakse.	200
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Prisrčna proslava 80-letnice tov. Petra Močnika. Za večje uspehe v čebelarstvu je potrebna tudi večja strokovna raven čebelarjev. Naša plemenitna postaja. Iz Hrastnika-Dola. Občni zbor v Laškem. Besede z občnega zbora čebelarске družine Leskovec pri Krškem. Iz spominov starega koroškega čebelarja	203
---	-----

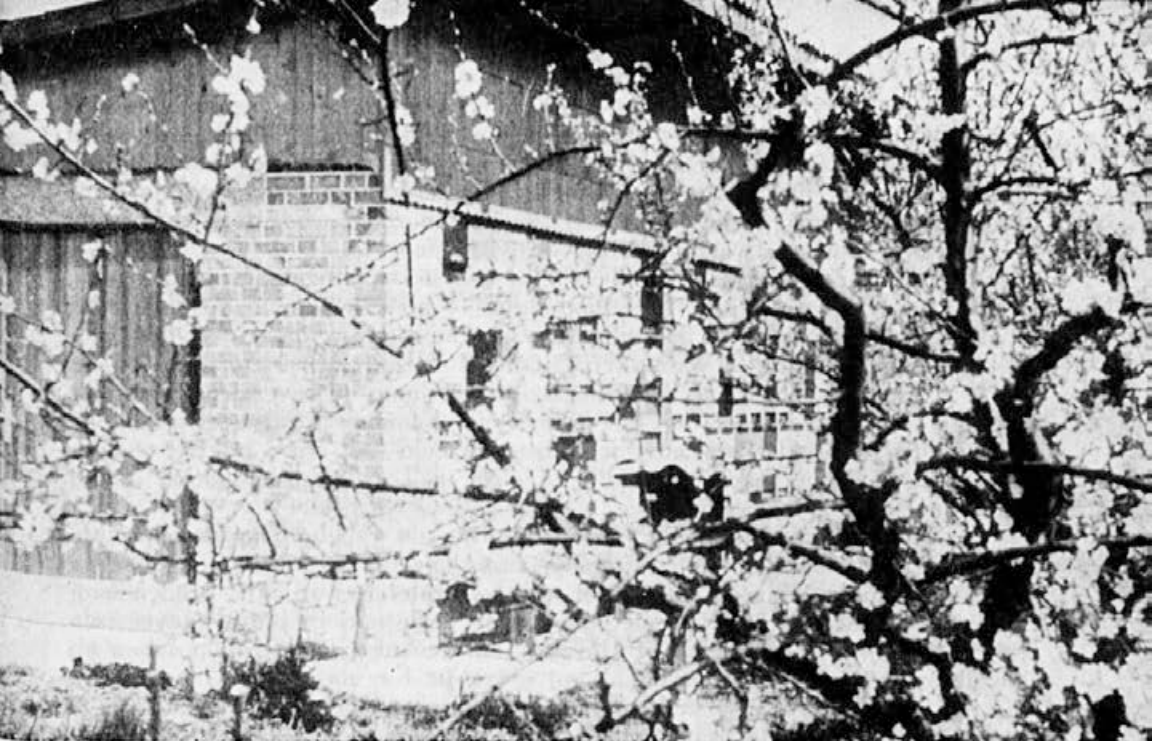
OSMRTNICE

Mihael Kramberger, Ignacij Prijatelj, Franc Jevnikar	208
--	-----

UVODNA FOTOGRAFIJA

Vzorni šolski čebelnjak tovariša urednika v Rožni dolini v Ljubljani.

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Clani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarских друštev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska CP Delo — obrat Triglavská tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Jožko Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1

V ZARJE VIDOVE

FRANCE GUNA

Prišel bo sveti Vid, češnje zorijo,
fantje na travnikih rožce kosijo.

Joj, kako na hitro se bo zasukalo! Že vnaprej se bojim. Uboge rožice! Komaj ste dobro pokazale svoje ljubke glavice in odprle nežne cvetove, da se malo pobahate s svojo nedolžno milino, — niste se še do dobra ozrle okoli sebe in se naužile sonca, že vam grozi pogubna kosa. Saj ve same niti ne slutite, kaj vas čaka, v čebelarjevi duši pa vendar vsako leto znova bridko odjekne rezko klepanje, ki se razlega v večernem hladu po tihi dolini. Tako torej, — sadno drevje nam je odcvetelo že v maju, zdaj so pa na vrsti še travniki. Čebelar-prevaževalec že zaskrbljen premišljuje, kako bo pobral šila in kopita in kam bo namenil letos svojo tisočglavo čredo s trebuhom za kruhom. Toda pogumne podpira sreča.

Dasiravno pa se »o kresi dan obesi«, je pred nami vendar tudi še nekaj najlepših in najplodnejših dni, saj gremo Vidovim zarjam nasproti. To je izredno lep čas: med dnevom in nočjo skoro ni meje, a jutranja in večerna zarja pa si opolnoči podajata svoje nežne rožnate roke.

Čebele so ta mesec — kot marljivi slovenski kmet — zaprežene od ranega jutra do pozne noči. Dolg dan jim ne da počitka. Če le ni prehladna noč,

že zjutraj ob petih vro iz panja, a če količkaj medi, se še pozno v mraku vračajo neutrudne delavke, težko otovorjene proti domu. Marsikatero zaloti pri delu noč, da ostane kar zunaj, — ko jo ogreje jutranje sonce, pa nadaljuje s svojim delom. Dokler po travnikih in senožetih ne zapoje kosa, je junij mesec najizdatnejše paše. Sicer je s cvetjem morda še bogatejši maj, toda v maju nam dosti pokvarijo hladni vetrovi in deževje.

Kakor sonce, tako se je tudi čebelja družina približala svojemu višku. Četudi smo v maju predstavljali in dodajali v gnezdo prazno satje, je zdaj spet vse zaleženo, tako da mora matica iskati prazne celice. Če je paša količkaj prida, je v panjih vedno večja tesnoba in zadrega za prostor. Medtem ko je šel v maju, zlasti pa v aprilu, skoro ves donos za rast zaroda, zdaj že ostaja v satju: kar ni zaleženo, kar ni nabito z obnožino, je zaneseno z medom. Tako vidiš, da se lesketa novi med iz celic celo kar sredi pokrite zalege. Kjerkoli je izlezla belkasta mladička, je že med, če ni bila matica dovolj hitro na mestu z jajčecem.

Še bolj kot v maju bomo pazili v juniju, da čebelam ne bo manjkalo prostora in da bodo torej vsestransko zaposlene. Zakaj rojilna doba še ni za nami in huda škoda bi bila, če bi se čebele zaletele v rojenje, preden nam zanesejo medišča. V čas rojevine šteje Janša ne le maj in junij, temveč celo julij. Da, saj se v juliju, ko bi človek sploh več ne pričakoval, posebno ob kostenjem cvetu, utrga marsikak roj iz panja. Ker na roje več ne računaš in torej nanje ne paziš, jo tudi marsikateri nemoteno pobriše v hosto.

Zato bomo v juniju še kar nadaljevali s postopnim delnim prestavljanjem. Gre namreč še vedno za to, da nudimo matici za sproti dovolj praznega satja za zaleganje. Dokler ni prenapolnjeno medišče, to tudi še kar gre. Bolj zamotano pa je, če tudi v medišču ni več prostora. V takem primeru se položaj najlepše razvozla, če je paša toliko bogata, da se medišča na hitro napolnijo in zavrtimo točila. Izpraznjeno satje navda čebele z novim delovnim pogumom. Toda na splošno smo le malokdaj tako srečni, da bi imeli že pred kresom medišča zrela za točenje. Tudi prestavljena zalega se v marsikakem panju do tega časa še ni docela izvalila.

Tem bolj nam ravno zdaj prav pride gradilni satnik ali gradilnik, o katerem smo letos že dosti povedali. Dodal bi le tole: medtem ko moraš za zaleženi sat, ki ga hočeš prestaviti, vedno poiskati v medišču prostor, kamor ga boš s pridom potisnil, gradilni sat enostavno izrežeš, pa si s tem napravil spet dovolj prostora čebelam za gradnjo, matici pa za zaleganje. V juniju čebele posebno marljivo gradijo in na ta način lahko pridelamo precej najlepšega voska. Razume pa se, da pride gradilnik v poštev zlasti potem, ko so nam čebele dogradile v gnezdu že dovolj satnic za to leto.

Junij je zelo primeren čas, da izvedeš v svojem čebelarstvu ta ali oni načrt, ki bi ti v kakem drugem času morda izpodletel. Ne le v zunanji naravi, temveč tudi v panju samem vlada zdaj nekako izobilje, ki ti mnogo pripomore do zadovoljivih uspehov. Lahko bi rekel s pesnikom: »Zdaj zvezde ugodne vladajo, zdaj semena zlata padajo.« V uljnaku ne manjka živali, godne zalege in zrelih matičnikov. Če hočeš, prideš zdaj z lahkoto do narejencev. Kaj se pa pozna močnemu plemenjaku, če mu ob dobri paši odvzameš sat pokrite zalege! Še dobro mu storiš, če mu namesto njega daš v gradnjo novo satnico. Zdaj mu jo lahko porineš kar v sredo gnezda, pa bo v nekaj dneh ne

le zgrajena, temveč tudi zaležena. Toda pri matičnikih bodi pa le izbiren! Ne vzemi kar vsega od kraja, temveč le lepo oblikovane, a to iz panjev, ki jih že več let poznaš kot najboljše medarje. Narejenci naj bodo primerno močni: ne šibki, a tudi ne premočni. Če dobi pet satov pokrite zalege z mladimi, ki jo grejejo, bo iz tega ob dobri paši že lepa družina.

Še važnejše pa je, da si v juniju vzrediš dovolj mladih, kvalitetnih matic. Z njimi boš že zdaj nadomestil vse ostarele matice, nekaj pa jih boš shranil za rezervo v prašilčkih. Matice vzrejamo na več načinov. Najbolj preprosto pa je, da si vzamemo matičnike za pleme iz panja, ki ga le s težavo pripravimo k rojenju. S tako odbiro ali selekcijo si namreč želimo vzgojiti kranjico-sivko, ki bo čim manj nagnjena k rojenju. Satje s pokrito zalego, obnožino in medom za prašilčke si nabereмо iz gnezd močnih družin, ki jim tudi s tem nekoliko preprečujemo rojenje.

Z izmenjavo matic pred koncem junija pa deloma pogodimo še nek drug cilj. To je omejevanje zalege, kar pa pride v poštev le za čebelarje, ki nimajo poletne paše. Marsikje je namreč s prvo košnjo konec paše, v panjih pa še kar naprej rastejo ogromne množice, ki potem vise v brezdelju cele tedne kot težki grozdi od panjskih brad. Za fotoamaterje bi bil to kar privlačen motiv, izkušen čebelar pa le ve, da so to brigade brezposelnih. Poraba medu ogromna, donosa pa od nikoder nobenega! Zato torej omejevanje zalege. Lansko poletje je bilo v tem pogledu marsikod naravnost porazno, — pri meni že, — pa skozi vse poletje. Zato zdajle o tem toliko govorim.

Iz lastne izkušnje marsikdo ve, da panj, ki med glavno pašo iz tega ali onega vzroka ni imel zalege in mu je torej zato tudi ni bilo treba gojiti, nako-piči znatno več medu kot kak drug panj. Nekateri v omejitve zalege zato nekoliko pred koncem glavne paše enostavno odstranijo matice.

Včasih nam pa tudi odlična bera sama po sebi omejuje zaleganje, ko nam čebele занesejo z medom tudi plodišče. Tu moraš pa potem preudariti po svoji pameti. Če kaže, da se bo paša odtrgala, boš pustil v gnezdju pač ves med, kakor je. Če pa računaš na poletno pašo, boš pa medene sate iz gnezda tudi iztočil: naj matica le še kar naprej zalega, saj se ob poletni, zlasti ob hojevi paši itak čebele zelo izčrpajo in panji še preveč oslabe.

Svoje čase so za omejevanje zalege precej priporočali tako imenovani »slepi sat«. To je bil satnik, katerega praznina je bila izpolnjena z vodoravno vložnimi laticami. Tega »sata« se je matica ogibala in ni silila z zalego preko njega. Z njim si torej plodišče poljubno omejil, a to le za matico, — čebelam pa je vendar ostal prostor neomejen. To napravo pa moramo dobro razlikovati od »ločilne deske«.

Če gre vse po sreči, je junij mesec čebelarjeve prve žetve. Kjer je dosti akacije, točijo že pred kresom, drugod pa se lotijo te sladke, a često vroče kaše šele po kresu. Za čebelarja, za njegove otroke, posebno pa za njegovo ženo je tisti dan velik družinski praznik, ki pa ga proslave kar v delovnih oblekah. Četudi pa je točenje zlasti ob dobrih letinah res veselo opravilo, se vendar čebelar sam ob njem pošteno ogreje, saj brez potu ni medu. Naj vihti svoje čebelarско orožje — omelce še tako spretno in junaško, vendar še vedno drži izrek:

Na trnju le vrtnica blaga duhti,
brez pika in žela se med ne dobi!

ČEŠNJE CVETIJO IN ZORIJO

LEONARDA PAVLIN

Prekrasen pogled na cvetoče češnje prepolne čebel me je vzpodbudil, da napišem nekaj vrstic pred vsem Vam, urednik, saj za Slovenskega čebelarja itak ne bodo primerne.

Moj očka je bil kmet, a za razvedrilo tudi dober čebelar. Med drugo svetovno vojno so ga odpeljali v taborišče Dachau, od koder se ni več vrnil. Razen vseh domačih so ga tudi čebelice silno pogrešale. Treba jim je bilo pomagati. Bila sem najmlajša v družini in edina, ki sem bila dovolj pogumna za čebelarjenje. Seveda so morale čebelice v rokah trinajstletne neizkušene deklice marsikaj prestati. Toda kljub težavam se število panjev ni zmanjšalo. Od 14 panjev sem jih razmnožila na 24, kar je za moj prosti čas in razvedrilo dovolj.

Sicer pa ima vsakdo tudi svoje težave. Nekateri tožijo, da je boljša polovica nejevoljna, kadar je treba seči v žep zaradi slabe letine ali kaj podobnega. Pri meni je to malo drugače. Največje težave so s časom. V maju in juniju je v čebelnjaku veliko opravil — takrat tudi češnje zorijo. Travniki vabijo in različna druga dela, ki jim ni konca ne kraja. Zato je mož vselej nestrpen, kadar grem v čebelnjak. Vedno že vnaprej sprašuje: »Koliko dela imaš? Ali boš kmalu opravila?« Potem pridejo še dodatna čebelarska opravila s težko pričakovanimi — a vendar največkrat nezaželenimi roji, ki nam včasih delajo kar velike preglavice. Navadno pridejo, kadar imamo polne roke dela in moja boljša moška polovica se rada pošali: »A, danes bo tudi kak roj!« In v resnici je največkrat tako, včasih sta kar dva namesto enega. Na srečo rastejo okrog čebelnjaka le nizka drevesa, da je vsaj ogrebanje brez težav in zamud. Najljubše jim je nizko češnjevo drevo. Na njem obsede vsako leto skoraj vsi roji. Ne morete si misliti, kako je zabavno in prijetno na takem drevesu ogrebat roje, ko češnje dozoriijo!

Ko se malo ta pomladni hrup umiri, moraš že misliti na kak prevoz. Sicer prevažamo zelo malo, kvečjemu v Trnovski gozd, kadar zamedí hoja.

Pri nakladanju in razkladanju panjev imam na voljo zelo pripravnega moža. Dokler so čebele zaprte, je silno podjeten. Ko pa jih odprem — ga že ni več nikjer. Če pa se kaki čebeli le posreči, da mu zapiči svoje želo, ga kmalu ne spoznaš... Zato mu res ne smem zameriti njegove previdnosti.

Še neki lanski dogodek Vam hočem opisati. Sicer ni nič zanimiv, ampak v 23 letih čebelarjenja se mi je prvič pripetil. Pri pregledu sem ugotovila, da je panj iz neznanih vzrokov izgubil matico. Potegnil je zasilne matičnike. Pri drugem pregledu je bila matica izvaljena. Ko čez en teden spet pogledam, če se je morda že sprašila, zagledam drugo matico — silno veliko, pravo debeluško. Zazdela se mi je sumljiva in preveč obilna. Prepustila sem jo čebelam. Dodam pa še drugo že sprašeno matico v matičnici. Po vedenju sem ugotovila, da so jo sprejele. Čez nekaj dni, ko panj pregledam, je že lepo zalegala. O debeluški pa ni bilo več sledu. Od kod je prišla in kam je izginila? Morda je trotova ličinka le kak dan uživala matičjo hrano — potem pa ni bila trot in ne matica. In čebelice so se tega zavedale in dobro vedele, katera matica je prava, in seveda — boljša.

AŽ-PANJ PRIMEREN ZA PREVAŽANJE

JOSIP PAVLETIC

V drugi številki lanskega Slovenskega čebelarja sem opisal AŽ-panja, prilagojen oziroma prirejen za prevoz čebel na pašo na kratke in daljše razdalje.

Leta 1966 sem nadaljeval s poskusi in z nadaljnimi izboljšavami, s katerimi bom v tem prispevku skušal seznaniti slovenske čebelarje.

Ker bistvo moje izboljšave AŽ-panja za prevoz čebel ni v zračenju odnosno ventiliranju panja, kot je to urejeno pri panjih z zgornjo ventilacijo, sem predelal navaden AŽ-panj brez vsakršne ventilacije odnosno zračenja. Dejstvo, da nikdar nisem opazil pri neznosni poletni vročini, ko sončni žarki bijejo v panje s toploto tudi prek 50° C, da bi se čebelja družina na nek način uravnava potrebno temperaturo v notranjosti panja. Da bi to čebele lahko opravljale, je dovolj, če imajo odprta žrela v medišču in plodišču, skozi katera prejemajo zrak iz zunanosti in jim ni potrebna nobena dodatna ventilacija ali zračenje. Zato jim po mojem mnenju tudi pri prevažanju ni potrebno zračenje, če imajo zagotovljen dotok zraka skozi žrela in prost naraven izhod iz notranjosti na zunanjo steno panja. (Kolegi čebelarji, prevaževalci, mi bodo morali pritrditi da se iz poškodovanega panja na prevozu čebele po izhodu iz panja skozi poškodovani del umirijo in mirno čakajo na zunanji steni panja. Ta pojav sem večkrat opazoval v svoji petdesetletni čebelarski praksi).

Prav to sem izkoristil pri izdelavi panja za prevoz čebel. Kot sem opisal že v prvem članku, se sam ukvarjam s problemom prevoza čebel že dolgo let. Še sedaj imam panje z gornjo ventilacijo. Ti pa me niso zadovoljili, ker sem opazil, da so bile ob prihodu na novo pasišče čebele večkrat razburjene in izmučene. Pri novem sistemu po dveletnih poizkusih tega nisem opazil. Leta 1966 sem s prirejenim navadnim AŽ-panjem brez vsakršne ventilacije opravil več prevozov. Opisal bom enega, to je najdaljšega in najtežjega. Prevažal sem sredi junija v topli noči s tovornjakom.

Eno uro, preden sem zaprl brade, sem dal v panj P v medišče istočene sate (zaradi poizkusa). Na mrežo v plodišču in medišču sem postavil papir, nato še zimsko slamnico, in zaprl panj z vratici. (S tem sem preprečil, da ne bo prihajalo nič zraka v notranjost panja skozi zadnji del panja). Na tovornjaku je bilo naloženih 60 panjev. Panj P sem postavil v sredino na dno tovornjaka. Tako je bil torej povsod zaprt, odprta je imel le prednja žrela in čez prednji prostor je imel že opisano mrežo, da ne bi čebele pikale čebelarja. Ko smo prispeli na pasišče, so bile čebele zaprte 11 (enajst) ur. Po mojem mnenju pri prevozu čebel ni pravilno govoriti o prevoženih kilometrih, temveč o številu ur na prevozu.

Na tovornjaku so bili panji treh sistemov:

- navadni AŽ-panji,
- AŽ-panji z gornjo ventilacijo,
- P-panj.

V navadnih panjih so bile čebele zelo nemirne in v nekaterih so bile v nevarnosti, da se zadušijo. V panjih z gornjo ventilacijo so bile čebele tudi

nemirne. Ko smo čebele razložili, sem takoj odprl vse panje, samo panj P sem pustil zadnjega. Po približno petnajstih minutah sem odprl tudi panj P. Pri tem sem opazil, da so čebele prišle na pasišče mirne in spočite.

Da bi poenostavil rokovanje s panjem P, sem pri novem panju prednjo lesenitno ploščo izdelal iz dveh polovic tako, da pred prevozom enostavno spodnjo polovico dvignem in — zaprem brado. S tem je panj pripravljen za prevoz. Vsak del ostane na panju, tako da ni nevarnosti, da bi zamenjal ali izgubil lesenitne plošče.

Prednost panja P:

- hitrejša priprava čebel za prevoz. (Ni potrebno dimljenje čebel in zapiranje žrel),

- čebele se pri prevozu ne razburjajo in prihajajo na pasišče bolj spočite,

- pri odpiranju panjev čebele ne pikajo čebelarja,

- za varen prevoz čebel so izkoriščene vsakdanje fiziološke navade čebel,

- panje lahko prevažamo s polnimi medišči.

V kolikor bi kdo želel pojasnila, jih bom rade volje dal in razkazal panj na svojem domu v Šempetru pri Gorici 285/a.

Letos je akacija na Goriškem in v Srbiji lepo cvetela in tudi medila, da so čebelarji veselo zavrtili svoja točila

ČEBELJA PAŠA V GOZDU

ING. SONJA HORVAT-MAROLT

Povezava med čebelarstvom in gozdarstvom izhaja že iz pradavnine, ko je bil med stranski proizvod gozda. Slovanski narodi so se pričeli že zelo zgodaj baviti s čebelarstvom. Neki sovjetski zgodovinar trdi, da je bil ves vosek za sveče, ki so gorele na dvoru bizantinskega cesarja ter pred ikonami v carigrajskih in solunskih cerkvah, od slovanskih čebel.

Čebelarstvu po svetu posvečajo vse večjo pozornost, pri nas pa še vedno ni zanj tistega priznanja in pozornosti, ki mu gre. Treba je poudariti, da so posredne koristi čebel z oprraševanjem sadnega drevja in kulturnih rastlin mnogo večje kot donos medu in voska, cvetnega prahu ter matičnega mlečka. Leta 1917 so v Nemčiji cenili vrednost pridelkov po zaslugi čebel na 1800 milijonov nemških mark. V Sovjetski zvezi so izračunali, da je donos v sadjarstvu za 70 % večji, če je v bližini postavljen čebeljak. Donos posameznih poljedelskih kultur pa se lahko poveča tudi prek 100 %.

Z intenziviranjem poljedelske proizvodnje — uvajanjem mehanizacije, uporabo umetnih gnojil za pospešeno rast poljedelskih kultur, uporabo raznih strupenih škropiv so se pašne razmere na poljedelskih površinah za čebele tako poslabšale, da se čebelar zopet vedno bolj pomika proti gozdu. Vračanje čebelarjenja v gozd je postalo tako zopet pereče. Vsekakor pa potrebuje ta pot skrbno analizo pašnih možnosti v gozdu. Gozdna paša je za čebelarstvo izredno pomembna.

Čebele imajo v gozdu lahko cvetno pašo ali pašo na iglavcih in listavcih, kjer nabirajo mano. Poleg tega pozna čebelar v gozdu tudi tipične proizvajalce cvetnega prahu in proizvajalce medicinine. Omenimo naj, da dobe čebele mnogo *cvetnega prahu* spomladi na jelši, leskah, vrbah, kar je za razvoj zalege v tem času neobhodno potrebno.

Ker čebele oprasujejo nekatere drevesne vrste kot na primer javor, brest, lipo, akacijo, kostanj itd., so v bližini gozda zelo dobrodošle, saj opravljajo dvojno delo: oprasujejo gozdno drevje, obenem pa nabirajo medicino. Še bolj kot v drevesnem sloju je z nektarjem poskrbljeno v grmovnem in zeliščnem sloju. Prav zato lahko nudi gozd čebelam izdatno in pestro pašo, saj je na poljedelskih površinah ni več dovolj. Omenimo nekaj pomembnih rastlin v zeliščnem in grmovnem sloju: *črni teloh ali kurjica* — največ ga je na Gorenjskem, precej pa tudi v ljubljanski okolici, Zasavju in Savinjski dolini. Ponekod imajo čebele na njem kar precej paše. V zgodnji spomladi cvete tudi *spomladanska resa*. Na njej nabirajo čebele medicino ter cvetni prah, ki jim je v tem času zelo dobrodošel. Žal je paša na resi precej nezanesljiva. Medi nekako vsakih deset let. Če pa medi, se čebelje družine ob njej odlično razvijajo. Na *spomladanskem zvončku* dobe čebele mnogo cvetnega prahu. Trobentica, spomladanski žefran, lapuh popestrijo pomladno pašo. *Leska*, ki je sicer vetrocvetka, nudi čebelam precejšno količino cvetnega prahu. Tudi *jelša* daje čebelam cvetni prah. Nektar in cvetni prah dajejo čebelam vse vrste vrb. Med njimi je zlasti važna *iva*, ki se pojavlja kot pionirska drevesna vrsta na večjih površinah, posekah, pogoriščih. Iva daje »zgodnji med«, ki je odličen po kvaliteti, aromatičen in ne preveč sladek. Bogato medi *borov-*

nica, ki je med cvetenjem polna rdečkastih drobnih cvetov. Cvetne čaše borovnice so včasih tako polne nektarja, da si človek orosi čevlje, ko hodi po borovničevju. Če je ugodna letina, je donos medu na borovnici do 2 kg dnevno. Vsekakor pa velja: kjer raste spomladanska resa in borovnica, tam je pravi raj za čebelarja. Meseca maja in junija bogato cvete *malinjak*. Čebele ga radi obiskujejo. Omenimo še *navadni regrad*, *ribezelj*, *jagodnjak*, *črni in beli trn*, *divje sadno drevje*, *zajčjo deteljico*, pa že spoznamo, kako bogato je obložena miza za čebele v gozdu — zlasti če je vreme ugodno!

Pa si ogledjmo še drevesni sloj! Večji del gozdnega drevja oprahuje veter! Vendar pa nudi drevje čebelam bogat vir prvovrstnega cvetnega prahu, ki ga čebele potrebujejo za svoj razvoj. Mešajo ga z medom in s to zmesjo pitajo zarod.

Za Slovenijo najpomembnejše žužkocvetke so: *javor*, *lipa*, *mali jesen*, *domači in divji kostanj*, *akacija*.

Akacija je v Sloveniji površinsko razširjena v Prekmurju in na Primorskem. Če so podnebne razmere ugodne, odlično medi. Na cvetju *pravega kostanja* nabirajo čebele poleg medicinske tudi cvetni prah, odlično osnovno beljakovinsko hrano čebeljih družin. Čebelje družine, ki pridejo bogato založene s pelodom s kostanjeve na hojevo pašo (kjer zelo primanjkuje cvetnega prahu), ostanejo dlje časa pri moči in intenzivneje nabirajo sladko hojevo mano. Kot vir medicinske so pomembni vsi *javori*. Značilno zanje je, da se včasih v dobi cvetenja na cvetih in listih v veliki množini pojavi listna ušica, ki izloča mano. Cveti, listi in vejice so kar oblite z njo, čebelarji pa ugibajo, od kod v tem času toliko medu. *Lipa* je za čebelarja v Sloveniji manj važna, ker je v naših gozdovih ni mnogo. Le na Hrvaškem in v Bosni, kjer so obsežni lipovi gozdovi, čebelarji v ugodnih letinah točijo tudi do 50 kg lipo-vega medu na panj. Nektar *divjega kostanja* vsebuje sicer največjo količino sladkorja, vendar pa tudi strup, ki čebelji zalegi škoduje. *Pravi kostanj* je za čebele bolj pomemben, kot bi si kdo mislil. Na cvetovih ne nabirajo čebele le medicinsko, temveč tudi živorumen cvetni prah, ki je tako dragocen za razvoj čebeljih družin.

Najboljšo pašo v Sloveniji najdejo čebele na drevju iglavcev. Na teh izločajo v ugodnih letih kaparji in ušice ogromne količine medene mane. Včasih je izločanje toliko, da pada kot rosa ali dež na spodaj rastoče rastlinje. V gozdovih srednje Evrope so od iglavcev najpogostejši proizvajalci medene mane smreka, jelka, bor, macesen, brinje — od listavcev pa bukev, hrast, breza, topol, vrba, javor, jelša, domači kostanj, divje sadno drevje, gaber, robinija, lešnik, beli in črni trn. Za Slovenijo je najpomembnejša gozdna paša na smreki in hoji. Za zanesljivo napoved, kje in kdaj se bo pojavilo močnejše izločanje mane, so potrebne še izčrpnje študije. Tudi še ne vemo, kako bi razložili izredno dobre lojeve medene letine, ki se pojavljajo približno vsakih deset let.

Izredno zanimivo pa je, da ušice, ki proizvajajo medeno mano na prenaseljenih drevesih, tvorijo na svojem telesu krilca in odletijo na drevesa, ki so z ušicami manj naseljena (Müller). Dokazali so, da je tvorba ušic s krilci reakcija na slabe prehranjevalne pogoje.

KDAJ IN ZAKAJ SO HUDE ČEBELE

VIRMAŠAN

K članku tov. S. Raiča v drugi številki Slov. čebelarja in tov. Fujsa v četrti bi rad nekaj dodal iz dolgoletne prakse.

Največkrat je vzrok, da si nabere čebelar pri delu s čebelami toliko pikov, to, da so panji slabo in površno izdelani. Če jih dela mizar, ki ni sam čebelar, mu navadno ne gre za milimetre: nekaj milimetrov gor ali dol, to ne igra zanj nobene vloge. A ravno zaradi te mizarjeve malomarnosti jo čebelar »iztakne«. Največkrat so to satniki, ki nimajo pravilne mere. Če je nad njimi preveč prostora, ga čebele rade zadeldajo, če ga je premalo, ga prilepijo na rešetke ali strop panja. Zakaj delajo to? Gotovo ne brez vzroka. Ker je premalo vmesnega prostora, da bi mogle čebele skozi, ga zadeldajo zaradi večje. Ta gre skozi tudi tam, kjer čebela ne more in bi na satnike brez skrbi zalegala. Zato je treba pri satnikih paziti, da so res prave mere, pa naj si jih izdeluje čebelar sam ali mizar.

Precej časa je že od tega, ko je neki mizar delal čebelarju nove panje. Slučajno ga je videl pri delu izkušen čebelar in ga takoj opozoril na napake. Mizar teh nasvetov ni upošteval, delal je po svoje in izdelane panje oddal čebelarju. Ta jih je takoj postavil v čebelnjak, prestavil čebele iz starih panjev v nove in bil vesel, da ima sedaj lepe panje. To veselje je bilo kratko le eno čebelarsko leto. Jeseni so šle čebele zopet v stare panje. Kdo drug je bil tega kriv kakor mizar, ki je površno izdelal panje. Ker je bila tisto leto precej dobra paša, so čebele vse sate tako prilepile, kot da bi bili zabetonirani. Čebelar je z največjo muko delal z njimi in toliko pikov kot tisto leto še ni dobil, odkar je čebelaril, pa je bil že star čebelar. Čebelaril je zopet v starih panjih, novi pa so stali v čebelnjaku kot opozorilo, kakšni ne smejo biti, če hočeš lahko delati z njimi.

Da so čebele hude, je dostikrat kriv tudi čebelar sam. Vsako delo pri čebelah je treba opravljati mirno in o pravem času. Kdor redno pregleduje svoje panje, bodisi tedensko ali desetdnevno, kar je posebno važno v rojilni dobi, stalno premika sate in če čebele kaj prizidajo, sproti poreže in delo mu gre lepo od rok, ne da bi ga čebele preveč pikale. Kdor pa spomladi prestavi ali samo nastavi sate v medišče, ta je pri jesenskem pregledu revež. Čebele so ob količkaj ugodni paši vse sate prilepile in tako gnezdo vleči iz panja je vse prej kot prijetno.

Pred drugo svetovno vojno sem več let vsako jesen pomagal staremu čebelarju, da sva uredila čebele za zimo. Mož je bil izredno delaven. Imel je veliko posestvo, sadno drevesnico, bil lovec in čebelar. Čebele so bile že več rodov pri hiši. Pri njih je opravil samo najnujnejša dela, drugače so delale po svoje. Spomladi je nastavil sate v medišče, panji so rojili po svoje in seveda je bil temu primeren tudi uspeh. Da je le pridelal medu za dom, je bil zadovoljen. Ko pridem neko nedeljo k njemu, imeli so ravno cerkveno žegnanje ali sejem, je bil tak, da sem ga komaj spoznal. V obraz je bil zatečen, da sploh ni videl, prsti na rokah so mu stali, kot bi bili leseni. Na moje vprašanje mi pove, da je iz enega panja vzel nekaj medenih satov in jih iztočil. Držal se je stare navade, da mora biti na semanji dan v potici domač

med in ker ga je iskal, je tudi dobil svoje. Iztočenih satov sploh ni dal v panj in je prepustil to delo meni. Z nič kaj veselim srcem sem se lotil čebel. Delal sem več ur, počasi in mirno, ker hitro sploh nisem mogel. Vsi sati so bili dobesedno prizidani in take vleči iz panjev ni nobena šala. Vztrajal sem kljub pikom in mu vse lepo uredil, osnažil vse sate in panje, da je bilo potem lahko delati. Mož me je gledal in se mi čudil, da so bile čebele še toliko mirne. Seveda sem delal počasi in mirno, on pa je s silo trgal in vlekel sate iz panjev, zato so mu tudi čebele vračale milo za drago.

Pri vsakem delu v panju naj čebelar pomisli, kaj bo delal in kako. Dela naj mirno in počasi, rajši nekaj minut več. Zadovoljen bo sam in tudi čebele. Vsako delo naj se opravi če le mogoče ob lepem vremenu, ko so pašne čebele zunaj in so v panju samo mladice. Te ne pikajo rade. Če se pripravlja k nevihti, takrat pusti čebele na miru, če nočeš biti hudo opikan. Tudi kadar dežuje, pustimo čebele lepo v miru in jih ne pregledujemo.

Dostikrat naleti čebelar pri pregledu panjev na kako posebno hudo družino. Pri taki ne pomaga ne dim ne voda. Tak panj je najbolje pustiti, da se umiri. Čez nekaj ur lahko delaš z njim, kar hočeš. So pa tudi tu izjeme. Pred leti sem imel panj, ki je bil hud, kot sto vragov.

Ne bojim se čebel, pri delu ne rabim ne kape ne rokavic, a vendar sem vselej rajši pregledal vse druge panje, kakor tega. Pri vseh nisem dobil toliko pikov, kot samo pri tem. Ker je bil dober medar, sem potrpel z njim in ga pustil do jeseni. Takrat sem mu izmenjal matico. Tri mi je uničil in vzel šele četrto. Upal sem, da bo drugo leto dobro. A ni bilo. Zopet je bil hud in jeseni sem ga uničil. Mnenja sem, da tu ne odloča samo matica, ampak cela družina. Tovariš urednik, kakšnega mnenja ste Vi?

Navedel bi še en primer o hudih čebelah. Še danes ne vem, kaj je bilo vzrok, da je bil panj kot obseden. Bilo je na pomladni paši v Istri. S tovarišem sva pregledovala panje zaradi rojenja. Naletel sem ravno na pravega. Bil je nabito poln čebel, čakal je na roj. Ko odstranim okence, se zaženo vame in pikajo, da je bilo veselje. Potegnem sat iz panja. Matičniki so bili že pokriti, izvlečem drugi sat, enaka slika. Pikale so tako, da sem moral odnehati. Tovariš si nadene kapo in spet poskusi. Glavo je imel na varnem ali roke so strašno trpele, posebno njegov klobuk. Imel je tako imenovani kastorec. Ta je dobil toliko pikov, da je bil od žel čisto bel in sva ga pozneje z nožem delno očistila. Tudi on ni vzdržal, zaprl je panj in ga pustil v miru. Zvečer je odšel domov, ostal sem sam. Vedel sem, da bo gotovo že drugi dan rojil. Pošteno me je skrbelo, kako bo z rojenjem in ponovnim pregledom panja. Drugi dan je res rojil. Sedel je nizko na oljko, da sem ga lahko ogrebel. Dobil sem le nekaj pikov. Tudi izrojenca sem se zopet lotil. Bil je za čuda miren, pregledal sem vse sate, potrgal matičnike in to brez vsakega pika. Kaj ga je prejšnji dan prijelo, da je bil tako hud?

Tudi pri točenju večkrat naletimo na zelo hude čebele. Najlaže se toči, kadar je dobra paša, in so pašne čebele zunaj. Posebno pa moramo paziti, kdaj točimo, če smo pripeljali čebele s paše domov. Tu moramo počakati vsaj nekaj dni, da se čebele na novem mestu popolnoma ulete, šele potem lahko začnemo s točenjem. Pred leti sem pripeljal s kostanjeve paše domov. Ker sem imel namen iti v Jelovico na smrekovo pašo, sem takoj drugi dan točil. Kako sem delal tisti dan, koliko pikov sem dobil in kakšen sem bil po kon-

čanem delu, vem sam. Delal sem brez kape in rokavic, samo s cigaretnim dimom in mrzlo vodo, v katero dam malo kisa. S to vodo močim roke. Da nisem bil tako trmast, bi bil pustil med v mediščih in med v Jelovici. Dobil sem oboje. Vprašal sem druge čebelarje, pri katerih so tudi brale kostanj, kako so točili. Ti so lahko delali povsem mirno, ker so imeli čebele doma. Pri meni je bil glavni vzrok prevoz in še ne popolna uletenost na novo mesto. To točenje sem si dobro zapomnil in od tedaj počakam teden dni in tako lahko delam.

To bi bilo le nekaj primerov o hudih čebelah, lahko bi jih navedel še več. Kakor ni človek zmeraj dobre volje, tako je tudi v čebelni naravi, da pride do izbruha prave jeze in posledice občuti največkrat čebelar sam. Zato se mora čimprej vživeti v življenje in navade čebel, da lahko dela z njimi brez večje škode zanje in zase. Pregovor pravi, da je čebela »mala zver, ki ima hud gver«. Ta pregovor naj čebelar upošteva in ne bo mu žal.

Urednikova pripomba: Čebele podedujejo po svojih starših dobre in slabe lastnosti. Med zadnje sodi tudi razdražljivost. Zato pri odbiri vselej upoštevamo lastnosti očetnega rodu. Če je bila tu družina huda in razdražljiva, bodo prav verjetno podedovali to lastnost tudi potomci. Razdražljivost pa se ne podeduje samo po matici, ampak tudi po trotu. Prav gotovo ste imeli v omenjenem panju matico, ki je imela prirojeno lastnost — razdražljivost. Zato so bile tudi vse čebele razdražljive.

Nastopil je čas prevažanja. S hitrim tovornjakom pridemo v eni noči lahko zelo daleč. Tovornjak na sliki je srečno prevozil v eni noči razdaljo 550 km iz Srbije v Prekmurje. Tu so čebele ujele drugo akacijo. Ura je osem. Panje je treba v vsej naglici razložiti in odpreti. Tudi boljša polovica pomaga, zdaj je važna vsaka minuta.

ČEBELARSKI KROŽKI NA ŠOLAH

JULIJ MAYER

Ker sem prevzel šolske čebelarske krožke, sem se začel globlje zanimati za vprašanje in z veseljem ugotavljam, da je Republiški sekretariat za šolstvo v svoji objavi št. 1 že 30. marca 1965 izdal priporočilo, naj se na šolah ustanovljajo čebelarski krožki. Iz drugih virov posnemam, da taki krožki že delujejo, in sicer že na 18 šolah. Delovna skupnost teh tovarišev je po mojem skromnem mnenju poklicana, da sestavi program dela čebelarskih krožkov, kajti oni so si že nabrali izkušnje in vedo, kaj vse zahteva vodenje krožka na šoli in katere zapreke morajo odstranjevati, da krožek sploh lahko deluje.

Vprašanje čebelarskega naraščaja ni novo. Že leta 1917 je takratni priznani šolnik in poznejši sadjarski strokovnjak Martin Humek tožil, da se tako malo učiteljev bavi s čebelarstvom, ker je imelo na Kranjskem takrat le 12 % vseh šolskih vrtov čebelnjake. V članku priznava težave in jih zajema v naslednjih točkah:

1. Visoka nabavna cena za naseljene panje in posebej še za postavitve čebelnjaka.

2. Čebelarjenje z manjšim številom panjev ni donosno.

3. Zaradi nestalnega vremena je letni donos negotov. Mnogokrat mora čebelar seči v žep, da oskrbi panje z zadostno zimsko zalogo.

4. Čebelarjenje na šolskih vrtovih služi bolj za spodbudno zabavo in potrebno razvedrilo.

Prepričan sem, da bi na podobne tožbe naletel, ko bi prelistaval Slovenskega čebelarja iz medvojnih let. Vendar pa ugotavljam, da je vse prejšnje kulturno-prosvetno delovanje v sadjarskih, čebelarskih in kmetijskih društvih in podružnicah našlo zatočišče v šolskih poslopih. Učiteljstvo je z veseljem sodelovalo, ker je bilo tesno povezano s prebivalstvom svojega delovnega področja. Poudarjam pa še posebej, da takratno izvenšolsko delo ni bilo niti honorirano niti nagrajevano — bilo je častno delovanje za napredek naroda!

Za današnje razmere bi omenjenim točkam dodal še naslednje:

5. V prvi vrsti učiteljeva nestalnost na službenem mestu.

6. Preobremenitev učiteljevega vzgojnega dela in sedanje nerazumevanje za splošno učiteljevo poklicno delo.

7. Težko vprašanje denarnih sredstev za šolske potrebe, posebno v finančno šibkih občinah.

8. Omalovaževanje čebelarstva od vseh strani — celo od pristojnih oblastnih organov.

Preudarni čebelarji so bili doslej v skrbeh, kje bomo dobili mlade čebelarje. Ta skrb je posebno sedaj ob razvoju motorizacije upravičena. In vendar mislim, da je pretirana. No pogledjte današnje število naših članov! Le kje so se vzeli vsi ti čebelarji? Priznajmo si kar odkrito, da smo v pretekli dobi osebno zelo malo prispevali, da bi pridobivali mlade čebelarje. In vendar so med nami!

Menim, da je nagnjenje, ko se nekdo začenja ukvarjati s čebelami, neka notranja potreba človeka za tesnejšo povezavo z naravo. To leži v človeku, v nekaterih bolj globoko, v drugih manj. Priučiti se tega ne da. Edino, kar lahko naredimo, je, da pritegnemo v čebelarških krožkih doraščajočega otroka v naš delokrog. Ampak delo krožkov mora biti tako zanimivo prikrojeno, da bo mladega človeka res prevzelo in priklenilo, da bo čebelarjenju ostal tudi zvest. Snov, ki jo bo treba obdelati z udeleženci krožka, mora biti podana v taki obliki, ki ustreza njihovem duševnemu razvoju. Otroku naj le sam opažuje, iz njega bo kar vrelo vprašanj!

V začetku, dokler ne bi imeli še lastnih panjev, je potrebno, da se dogovorimo s čebelarji domačini, da nam dovolijo obiskovati njihove čebelnjake. V tej zvezi opozarjamo na dve stvari. Otroci se morajo dobro zavedati, da v tujih čebelnjakih ne moremo samovoljno šariti z orodjem in da ne sme nihče samovoljno odpreti panja. Drugo, kar bi priporočal, je, da odpravite od vsega začetka tisto junačenje pred čebelnjakom, češ da se ni treba bati čebeljega pika! Vsaka čebelica, ki brani svoj dom pred vsiljivci — in to smo vsekakor — žrtvuje s pikom tudi svoje življenje! In vsake čebelice je škoda, čeprav jih je na desettisoče v panju.

Jasno je, da bomo v skupini vedoželjne mladine naleteli tudi na take, ki se boje čebel oziroma njihovega pika. Tem moramo dopovedati, da ne smejo opletati z rokami, kadar čebela brenči okrog glave. Polagoma in mirno naj se sklonijo in gredo počasi proč. Otroke je treba poučiti, da čebele ne ljubijo močnih in ostrih dišav.

Zelo ugodno učinkuje na čebelarčke, če je vodja krožka pripravljen, da takoj lahko odstrani bolečine zaradi pika. S primernim nožkom in prstom prime želo tik nad kožo in ga odstrani. Paziti pa mora, da pri tem ne stisne strupnega mešička, sicer bi še več strupa spravil v ranico, ki jo takoj ovlažimo z apneno vodo. Takoj poneha vsaka bolečina in vsak srbež. Apneno vodo si vsak čas lahko sami napravimo, saj je povsod vse polno gradbišč, kjer pripravljajo apno. Nekaj tiste vode, ki se je nabrala na ugašenem apnu in ki jo pokriva tanka skorjica, damo v malo stekleničko in jo neprodušno zamašimo. Celo leto nam bo nudila svojo blagodejno moč!

Kadarkoli bomo z otroki posegli v panj, priporočamo, da si z mrzlo vodo oterete roke in obraz in z mokrimi rokami jemljete sate iz panja. Presenečeni boste. Zanimivo je, kako se sikajoča čebela, ki namerava pičiti, takoj umiri, ko naleti na mokro kožo, in takoj začne srebati vodo.

Uspeh krožka je odvisen od donosa. Vsekakor bo tisti krožek bolje uspeval in mlade ljudi bolj prevzel, če bodo na lastne oči videli, da je bil trud vsaj deloma poplačan. Otroci ne bodo polizali samo žlico medu, ampak bodo medeni pridelek tudi prodali. Odjemalcev gotovo ne bo manjkalo. Izkupiček porabi krožek na nabavo satnic ali za nabavo kakega potrebnega orodja. Zato bi priporočal ustanavljanje krožkov v takih okoliših, kjer je vsaj deloma zagotovljen malenkosten donos.

Eden najvažnejših pogojev za ustanovitev in za poznejše uspešno delovanje krožka je, da se nahaja na šoli učitelj, ki bi ga bil pripravljen vestno voditi. Pa tudi vsak drug čebelar, ki ima veselje za delo z mladino, je dobrodošel kot voditelj krožka. Vsekakor naj se krožek ustanovi v dogovoru z

upraviteljem šole, da imajo otroci ob slabem vremenu na razpolago šolsko sobo za sestanke.

Dobro delujoč krožek naj ima vsaj 4 AŽ-panje. Potreben paviljonček zanje si bodo člani krožka pod spretnim vodstvom sami napravili. Pri sosedih in pri krajevni KZ bodo z lahkoto zbrali potreben les. Pa tudi marsikateri čebelar iz okolice bo s tem ali drugim predmetom priskočil na pomoč. Zveza bo v pomoči novemu krožku gotovo prednjačila.

Če krožek preneha delovati, mora ves inventar prevzeti čebelarska družina tistega okoliša, ki naj bi bila tudi sicer zadolžena za vsestransko pomoč šolskemu krožku. Eden domačih čebelarjev prevzame celotno premoženje krožka in ga začasno skrbno upravlja do ustanovitve novega krožka. Morebitni dobiček naj bo nagrada za opravljanje čebel.

Učna snov, ki bi jo bilo treba predelati v krožku, naj obsega tole:

Najvažnejše iz ustroja čebeljega telesa.

Življenje čebele in njen razvoj od jajčeca do žuželke. Matica, trot.

Razvoj čebelje družine med letom.

Čebelji proizvodi.

Čebelarjenje v AŽ-panju in drugih panjih.

Čebelja paša — medovite rastline.

Opraševanje in njegov gospodarski pomen.

Nekaj malega o čebeljih boleznih.

Poleg tega se morajo vsi navaditi pravilno zbijati satnike, jih pravilno žičiti in na preprost način vtirati žico v satnico. Zelo važno je, da si otroci sami naredijo primerno kozico in lesen sipalnik.

— — —

Največji poudarek pri vseh razgovorih mora biti na veliki gospodarski koristi, ki jo opravljajo čebele z opraševanjem cvetov. Trenutno živimo v hudi krizi, ker se niti kmetijski niti gozdarski strokovnjaki ne zavedajo, kako porazno uničujeta naravno sožitje med žuželko in rastlino. To se bo še hudo otepalo našim zanamcem!

Vem le eno: V neizmerno dolgi dobi razvoja naše Zemlje je narava tako tesno povezala čebelo z rastlino, da druga brez druge ne moreta živeti. Brez čebel ni ne semena ne sadja! In ni več daleč dan, ko bodo naši plantažarji in semenarji zahtevali zaščito čebele! Oboji bodo rade volje plačevali precejšnje vsote, samo da bodo čebelarji postavljali svoje čebele v njihove nasade. In v malih podeželskih čebelarstvih, ki čebelarijo z 20—30 panji, je bodočnost!

Z organiziranim ustanavljanjem šolskih čebelarskih krožkov pa dobiva Zveza nove naloge:

V proračun je treba vnesti primerno visok znesek, deloma za nabavo panjev, ki bi jih dali krožkom na razpolago, deloma za kritje manjših, toda nujnih potreb različnih krožkov.

Zveza naj ima posebnega referenta za krožke, ki bo v stalnem stiku z njimi. Tako bo ta oseba na tekočem ne samo o delovanju teh krožkov, ampak tudi o njihovih težavah.

Zveza bo morala posredovati pri Sekretariatu za šolstvo, da izda navodilo, ki bi urejalo honoriranje dela z krožki kot nadurno delo na šoli, in za drugo navodilo, ki ureja zadevo enodnevnega dopusta za učitelja — vodjo krožka, kadar se hoče udeležiti čebelarskega tečaja.

Za sedaj naj bo dovolj. Na vas, predragi vodje krožkov, je sedaj, da pristavite svoje misli in izkušnje in tako izpopolnite moje misli v dokončen statut za šolske čebelarske krožke.

ŠE O MATIČNEM MLEČKU

JULIJ MAYER

Iz oplojenega jajčeca čebele lahko vzredijo čebelo ali pa tudi matico. Odvisno je to le od krmilnega soka, ki ga dobiva žrka. Krmilni sok za matice, imenujemo ga matični mleček, je neprimerno močnejše hranivo kot krmilni sok za čebele.

Pa je res čudovito, kakšno hranivo je matični mleček! Jajčece in s tem žrka, ki se je ravnokar izluščila iz kože, tehta nekako 2 desetinki miligrama. Odrasla matična žrka tehta po 5 dnevih okrog 200 miligramov, kar je tisočkrat več (BAUMGARTNER 1964).

Prijatelji, prepričan sem, da se nihče od vas, ki ste prečitali gornji stavek, pravzaprav ne zaveda, kaj pomenijo te besede. Poglejmo primer. Kaj mislite, kako težka bi bila kura, ki bi se razvijala pod enakimi razmerami iz navadnega jajca? Odgovorite si sami, predno čitate dalje. Navadno kurje jajce tehta nekaj nad 5 dkg. Pomnožimo s tisoč in dobimo 5000 dkg. Zadnji dve ničli prečrtamo, ker gre 100 dkg na kg. Dobili smo točno 50 kg za namišljeno kokoš!

Znanstveniki so stali pred uganko, ko so ugotovili težinsko razmerje med obema žrkama. Le kaj ima matični mleček v sebi, da pospešuje tak telesni razvoj žrke?

Prvo, kar so ugotovili, je, da izgublja matični mleček zelo naglo svojo hranilno vrednost. Zato ga ne moremo niti spravljati v hladilnikih, niti konzervirati v višji temperaturi.

Druga ugotovitev: Čebele stopnjujejo hranilno moč mlečka po starosti žrke. Ko so namreč matične žrke zalagali z mlečkom enodnevnih matičnikov, v drugem poskusu iz dvodnevnih, iz drugih panjev, so vzredili same spačke, to je, nepravilno razvite matice. Z drugimi besedami povedano: laboratorijska vzreja matic, pa čeprav z naravnim mlečkom, je obsojena na neuspeh, ker čebele dodajajo hrani posebni hormon, ki je še neznan.

Biokemiki so ugotovili, da je matični mleček poln hranilnih snovi in bogat raznih vitaminov. Poleg tega vsebuje zelo mnogo aaminskih kislin, ki jih poznamo že od krmilnega soka za čebelje žrke. Poleg vsega tega so našli v mlečku še velike količine visokovredne beljakovinske pantotenske kisline. Ta kislina je odločilna za rast žrkega telesa. V novejšem času so izsledili še BIOPTERIN in NEOPTERIN. Znanstveniki domnevajo, da ti dve snovi vplivata na razvoj spolnih organov. Jajčniki dorasle matice so

sestavljani iz drobnih cevčic, v katerih nastajajo jajčeca. Za izgradnjo takih občutljivih organov pa je najboljša hrana komaj dovolj dobra!

Kaj pa matični mleček in človek? Moje skromno laično mnenje je tako: Brez dvoma vsebuje sveži matični mleček sestavine, ki utegnejo biti koristne človeškemu telesu. Pantotensko kislino so namreč našli v večji količini tudi v dojenčkovem mleku, ki smo ga bili tudi mi deležni v zgodnji mladosti. Zelo mnogo pantotenske kisline je v mesu mladih živali. Zato sta teletina in piščančje meso na jedilniku vseh bolnikov! Nedvomno so pomembni nekateri uspehi zdravljenja z matičnim mlečkom. Vendar se moramo zavedati, da vsako človeško telo reagira drugače na enako snov, ki smo jo použili, to pa zaradi različne količine osnovnih sestavin. Medicinska znanost je šele na začetni stopnji pri raziskovanju zdravilnega učinka matičnega mlečka. Dolej je le trgovina povedala več o zdravilnem učinku mlečka kot pa medicina. Sicer pa bo čas pokazal svoje!

ŠE BOMO ČEBELARILI, ČEPRAV...

NIKOLAJ GYÖRFI

Na občnih zborih imamo največ priložnosti, da se pogovorimo s člani. Kritiziranja je veliko, češ da se čebelariti sploh več ne splača. Imamo samo slabe čebelarske letine; akacijevega medu je malo, ajdovega pa sploh ni. Gozdne paše pri nas ni. Kaj pa z gozdno pašo drugod? Gozdna paša je bila edina tolažilna paša za naše čebelarje, ki so dobili na njej nekaj medu in — pogum za nadaljnje čebelarjenje.

Pomurski čebelarji imamo najbližjo gozdno pašo na Pohorju, vsa druga pasišča so nam predaleč za vožnjo s tovornjaki, ki so prvič predragi, drugič pa jih težko dobimo. Nemogoče pa je voziti z vlakom zaradi slabih zvez na lokalne železnice. Tudi to edino gozdno pašo so nam zdaj prikrajšali, ker se je na njenem področju pojavila pršica. Pršice se bojimo vsi, kakor vrag križa. Če hočeš čebele peljati na Pohorje, jih mora pregledati veterinar. Njegovo potrdilo pa danes ne zadostuje; čebele moraš dati pregledati pri Ptujskem veterinarskem zavodu, ki edini lahko ugotovi pršičavost. Pregled enega panja stane 2.500 starih dinarjev. S tem naj čebelar računa, če se prevoz sploh splača. Kaj pa če medu ne bo in bodo tudi drugi stroški veliki? Pri vsem tem kaže, da se moramo pomurski čebelarji zanašati izključno na svoja domača pasišča.

Madžari pršičave družine uničijo kakor mi gnilobo, seveda dobi čebelar odškodnino. (Glej članek v madžarskem čebelarskem listu »Meheszet« v 1. št. letnik 1966), kjer prikazuje avtor sliko, kako zbirajo čebele za pregled pršičavosti, in objavlja tudi sliko čebelarstev, ki so jih zaradi pršice uničili. Znani nemški strokovnjak Buchner pravi, da se pojavi pršica tam, kjer so življenjski pogoji neugodni, tj. slaba paša, slab teren in tudi nepravilno čebelarjenje. Vse to povzroča pršičavost. S poskusi so dokazali, da z izboljšanim čebelarjenjem tudi pršičavost premine. Iz vsega tega je razvidno, da Madžari pršičavost uničujejo, čeprav poznajo učinkovito zdravilo

folbeks. Po Buchnerjevem mnenju se da pršičavost zatreti brez zdravila. Tako bi se lahko našla rešitev, da bi čebelar prevaževalec lahko vozil zdrave čebele z običajnim veterinarskim potrdilom (ne poseben pregled) na pašo, čebelarjem iz okuženega področja pa bi omejili njihov teritorij.

Na Pohorju drugih čebel ni in zato bi lahko poleti čebelarji vozili nemoteno svoje čebele na gozdno pašo. Pri nas v Pomurju dozdaš še ni pršice, baje se je pojavila pred nekaj leti na Cankovi pri bivših Agromelovih čebelah. Ko smo za to zvedeli, so jih že odpeljali. Tam pa ni bilo naših čebel.

Kljub temu da imamo sitnosti zaradi pršice in pasišč, bomo še čebelarili, ker vemo, da bo še veliko povpraševanje po čebeljih proizvodih. Vemo, da je med ne samo hrana, ampak tudi zdravilo, prav tako tudi obnožina. Voska ne potrebujemo samo mi čebelarji, ampak tudi industrija. In kako zdravilno vpliva na človeka čebelji pik! Svoje dni sem prodal čebele Agromelu, ker sem bil mnenja, da se ne splača več čebelariti. Tisto leto me je zagrabila takšna revma, da nisem mogel ganiti z rokami. Odložil sem se, da še naprej čebelarim in zdaj sem zdrav. Tako brezplačno zdravljenje priporočam vsakomur. Matični mleček ima še posebne zdravilne lastnosti. Tudi zadelavina je zdravilo. O vsem tem je bilo že dosti napisanega in danes ve že vsak naš čebelar, da so vsi čebelji proizvodi zdravilni. Prepričan sem, da bi nas še več čebelarilo, ko bi bil naš panj cenejši.

Del plemenilne postaje v urednikovem vrtu

ČEBELAR FRANC KIRAR IN NJEGOV PANJ

JOZE RESNIK

Čebelar in kmet Franc Kirar iz Malečnika pri Mariboru je član upravnega odbora čebelarskega društva v Mariboru že od leta 1945. Med čebelarji je zelo priljubljen. Pri njem se leto za letom oglašajo številne ekskurzije. Prihajajo izletniki in posamezni čebelarji od blizu in daleč, predvsem pa tisti, ki se zanimajo za napredno čebelarstvo. Neštetokrat nam je že predaval: o sodobni vzreji matic, o njegovem panju in sistemu ter o splošni čebelarski tematiki. Uspeli njegovega prizadevanja se je že pokazal. Mnogi čebelarji ga v marsičem posnemajo, na njegovo vzpodbudo so se oprijeli vzreje matic. Nekateri so osvojili samo sistem ter ga prilagodili svojemu čebelarjenju. Največ pa je tistih, in to izkazuje statistika društva, ki so uvedli Kirarjeve panje.

Za njegove izredne zasluge na čebelarskem področju ga je ZČDS odlikovala z redom Antona Janše I. stopnje. To najvišje čebelarsko priznanje je izročil Kirarju na slavnostni seji čebelarskega društva v Mariboru predsednik ZČDS Valentin Benedičič, ki je med drugim v slavnostnem govoru dejal: »Veseli me, da odlikujemo kmeta, kajti v sodobni družbi so kmetje čestokrat zapostavljeni.«

Odlikovanec je v svojem zahvalnem govoru poudaril: »Čebelo nosim v svojem sreču že od rane mladosti ter jo bom do smrti!«

Kirar je začel čebelariti v 15. letu starosti na pobudo Lakmayerjeve knjige »Umni čebelar« (1907—1908). Že v zgodnji mladeniški dobi je imel veliko-potezne načrte za večji čebelarski obrat, kajti odločil se je za čebelarski poklic. Za začetek mu je kupil stric, ki je bil župnik, štiri naseljene dunajske panje. Tako je začel Kirar kot mladenič s štirimi panji in napredoval, s čebelami rasel ter se razvil v mojstra svoje stroke.

V njegovi dobi so pri nas uvažali in preizkušali več panjskih sistemov. Njemu ni nobeden ustrezal. Imel je svoje, zelo zgodaj prečiščene nazore o čebelarskih zadevah. Odločil se je, da bo sam sestavil takšnega, ki bo ustrezal njegovim načrtom. Tako bo lažje opravljal večje število čebelnih družin ter jih prevažal na oddaljene paše. Pri tem so ga usmerjali prirojen čut do življenja čebel, smisel za opazovanje in matematični zaključki. Panj kot tak, ki je do potankosti premišljena zadeva, se v marsičem bistveno razlikuje od drugih, ki jih uporabljamo pri nas.

Zanimivo je dejstvo, da se je izučil Kirar mizarstva. To mu je bilo potrebno pri čebelarskem poklicu zaradi izdelovanja panjev in potrebščin. Ni pa nikoli želel postati mizarški obrtnik. To dejstvo dokazuje, s kakšno temeljitostjo se je oprijel svojega poklica, za katerega se je zatrdno odločil.

Kaj meni Kirar o panjih?

»Čebelno bivališče — panj je za čebelarja neke vrste orodje, narediš ali kupiš si takšnega, s katerim boš najlažje delal!« Silno preprost odgovor, ali ne? Ta značilnost se odraža vselej in ob vsaki priložnosti, kadar koli govori o čebelah, svojem panjskem sistemu ali o čebelarstvu nasploh. Preprostost in skromnost vsepovsod je njegovo najprijetnejše počutje! Morda moramo prav v tem iskati razlog, zakaj njegovega pomembnega dela še ni nihče ocenil

in ovrednotil tako, kot tudi zasluži. V vsej slovenski čebelarški literaturi je o Kirarjevem udejstvovanju zapisanih samo nekaj skromnih vrstic.

Njegov sistem temelji na vzreji in redni obnovi matic. Temelj za vzrejo matic je evidenca, ki je kritičnejša od šolskih ocen, ki pozna samo 5 redov. V Kirarjevi redovalnici je 10 točk. Tudi z ukori in izključitvijo je neizprosno strog. Kako ravna z rezervnimi družinami, o tem nam je nekoč povedal tole: »Dober čebelar je tisti, ki je kot vojskovodja.« Kako tudi ne, kadar pošlje vojskovodja v fronto armado, mora imeti močno rezervo. Prav tako mora imeti čebelar donosne panje. To je prva linija. Rezervne družine v polovičarjih so druga linija, prašilčki pa tretja. V zaledju pa je še vzreja matic, plemenilna postaja. Vse navedeno je le materialna osnova sistema. Opravljanje vsega tega pa prehaja že v tehnološko področje sistema.

Kirar bi morda o svoji tehnologiji nekako takole začel razpravljati: Vse se začne pri meni z matematiko. Zato bi najprej seštel vrednost panja in vrednost voska, ki sem ju vložil v panj. Vse skupaj velja recimo 30.000 S din. Ta vložena glavница se mi mora redno vsako leto amortizirati. Zato pa tudi ni vseeno, kakšno čebeljo družino sem naselil v panj. Ne sme biti rojiva, nanositi mora vselej, kadar je paša, veliko medu. V donosu ne sme zaostajati za drugimi, kajti le tako se bo zagotovo amortizirala glavница.

Kakor se v Kirarjevem čebelarškem sistemu razvija vse po naprej določenem programu, velja to tudi pri pregledih čebelnih družin. Njegov izrek, njegova zakonitost je: »Čebelno plodišče je svetišče, zato čebelar nima pravice brez potrebe po njem brskati!« Kadar je čebelarstvo v redu in so v družinah mlade matice, se pravi, v plemenjakih so same drugoletne matice, preskrbljene z zadostnim številom satov in satnic ter hrano, res nima čebelar drugega opravka v plodišču kot to, da kontrolira gradilnike. Vse drugo je mogoče ugotoviti pri zreli. Tako oskrbovane družine morajo imeti približno vse enako zunanjo podobo. Pregledi naj ne bodo prepogosti. V intenziviranem obratu zadostujejo vsakih 14 dni. Pregledi so potrebni zlasti zaradi kontrole rojenja, prav zato zadostuje obdobje 14 dni.

Zgodi se, da katera družina preveč zaostaja za drugimi in to iz različnih vzrokov. Takšna družina dobi »ukor z izključitvijo«. Nadaljna njena usoda se odloča v polovičarju. Njeno mesto v donosnem panju pa zavzame najboljša iz rezerve polovičarjev.

Izločeno družino je treba temeljito pregledati. Največkrat je vzrok matica: v tem primeru je njena usoda zapečaten. V statistiki ostane zabeleženo njeno poreklo. Revček osirotevček pa se bo moral podrediti režimu družinice iz prašilčka.

Bralec je lahko opazil, da je v Kirarjevem sistemu natančno določeno mesto tistemu, kar je v sodobnem čebelarstvu najpomembnejše, in to je odbira.

Značilnosti Kirarjevega panja.

Kirarjev panj je po svoji zunanji obliki zelo podoben vsem drugim panjem, ki so urejeni za paviljonski način čebelarjenja. Zgrajen je iz več vrst lesa. Obod je na stičnih oglih rogljičen ter je iz smrekovega lesa. Brada ali loputica in plodiščno okence sta iz hrastovega lesa. Obod medišnega nastavka iz smrekovega lesa ter na stičnih oglih rogljičen. Za polnilo panjskih vrat in pokrov medišča se najbolje obnesejo lesonitne plošče.

Notranjščina panja je povsem drugače urejena kot pri drugih znanih panjih, predvsem tistih, ki imajo enako plodišče in medišče. Prostornina panja je razdeljena v glavnem na štiri pomembne oddelke, in sicer plodišče, medišče, izbegališče in begalnica.

Medišče je topla zgradba, ki ima 12 visečih satov 318×301 mm. V 12. satu je gradilnik, zato je z vodoravno letvico pregrajen na dve polovici. Spodnja polovica satnika je določena za gradilnik.

Medišče je zgrajeno na mrzlo stavbo nekako tako, da ga z enim samim posegom nastavimo ali vzamemo iz panja z vsem satovjem in čebelami vred. Med plodiščem in mediščem ni pregrade ali matične rešetke, ki tudi ni potrebna.

Mediščni sat je svojevrstna posebnost tako po obliki, zgradbi in po svoji trajnosti. Sat je širok 44 mm ter so celice globoke okoli 21 mm. Višina sata je 145 mm, dolžina pa 393 mm. Satna osnova (satnica) je narejena na 0,55 mm debeli aluminijasti ali pocinkani ravni pločevini, tako da so na obeh straneh odtisnjene celice iz voska. Satnica je pritrjena, bolje rečeno vgreznjena, v satnikovem notranjem 4 mm globokem in širokem utoru.

V enem takem mediščnem nastavku ali sklopu je samo 6 satov ter so ulice med sati 6 mm široke. Iz polnega sata se iztoči 3 kg medu. Ker je v medišču 6 satov, skupno torej 18 kg.

Kakor je v tehnologiji vse določeno in sistemsko, tako sloni tudi panjska oprema na principu, ki temelji na ekonomiki časa, preprosto na temeljitem poznanju čebelne biologije.

Plodišče je topla zgradba, kakršno je najlažje prilagoditi živalnosti družin, zlasti je to pomembno pri zazimovanju. Višina satovja je dovolj visoka, da nad zalego ne primankuje medu in cvetnega prahu za prehrano zalege. Kovinskih predmetov je v plodišču zelo malo, kar je treba še posebej omeniti.

Kot je že povedano, med mediščem in plodiščem ni pregrade ali matične rešetke. Ta tudi ni potrebna, ker matica v medišču ne more zalegati, kajti celice so pregloboke. Zato matica z zadkom ne doseže dna celic. Le redko se zgodi, da se matica sprehodi po medišču, naravna ovira zato je tudi v tem, ker se sati križajo. Medišče je pokrito s posebnim pokrovom. Mediščni ali tako imenovani široki sat ima ob navedenem še več drugih pomembnih prednosti. Ob točenju se zaradi svoje trdnosti in kovinske osnove satovje ne podira. Ker takšnega satovja matice ne zalegajo, ni v njih ostankov zalege. Zato ostanejo trajno deviški. Znano je dejstvo, da deviškega satovja ne napadajo voščeni molji. Zaradi tega ni s širokimi sati nobenih problemov v shrambi. Omembe vredno je morda tudi to, da je iz deviškega satovja iztočen med boljši.

Fenomenalno je rešil Kirar pri konstrukciji svojega panja opremo, zlasti za dolgotrajne prevoze čebel pri visokih zunanjih temperaturah. Nad mediščem je razmeroma zelo velik prostor, ki je opremljen s prednjem gornjem zamreženim zračnikom, zadaj pa zamreženo okence. Druge opreme v tem prostoru ni, skratka prazen prostor, ampak zelo zračen. Zaradi lažje predstave naj omenim, da je podoben štirioglati cevi, ki je na koncih zamrežena.

Panj za prevoz se pripravi tako, da se nad mediščem odstrani pokrov in namesti okence v tisti prostor, ki sem ga prej opisoval. Odslej ga bom imenoval izbegališče. V izbegališče se najprej preselijo pašne čebele, ki nimajo

med tesnim satovjem v ulicah kaj početi, pozneje pa še tiste, ki jim je v gnezdu pretoplo. Pomembno pri tem je dejstvo, da je cela zgornja površina medišča odkrita ter imajo čebele izstop pri vseh ulicah. Odkrita površina plodišča meri 405×306 mm. Zato ni nevarnosti, da bi se čebele med prevozom zadušile.

Ob točenju oziroma boljše rečeno odvzemanju medu se v izbegališču dogaja nekaj zelo pomembnega, tisto kar čebelarju olajša delo, čebelar pa muke. Znano je, koliko čebel pri ometanju pohabimo in uničimo. Poglejmo si to opravilo v Kirarjevem panju, kako je mojster humano rešil ta problem.

Za vsak Kirarjev panj sta potrebna dva mediščna nastavka. Eden je nastavljen v panju, kamor čebele prinašajo med, drugi pa je pripravljen v shrambi. Prejšnji dan pred točenjem odvzame čebelar mediščni nastavek z vso vsebino. Na njegovo mesto nastavi praznega, nato ga zopet pokrije s pokrovom. Na pokrov, ki ima za to pritrjene letvice, pa vrne panju tisto polno medišče, ki ga je bil poprej odvel. S tem je za zdaj delo opravljeno. Naslednji dan je potrebno mediščne nastavke z medom odstraniti iz panjev ter jih lahko že iztoči na pasišču ali pa odpelje domov in jih tam iztoči. Čebele so čez noč same zapustile medišče ter se vrnile v spodnji del panja.

V prednji steni panja je vgrajena avtomatska naprava, ki sem jo že prej omenil, tako imenovana begalnica. Poglejmo si, kaj se je dogajalo s tistimi čebelami, ki smo jih ločili s polnim mediščem vred. V naslednjih trenutkih so se počutile osirotele, zapuščale so ulice ter begale po preostalem praznem prostoru. V tem paničnem direndaju je zašlo nekaj čebel v begalnično odprtino. Ta begalnica je v panj vgrajena zato, da čebele lahko vzpostavijo zvezo z gnezdom. Posebnost begalnice je še v tem, da je urejena podobno kot enosmerni cestni promet ali kot pri elektroniki, kadar teče tok v določeno smer, ne more pa v nasprotno. Brž ko so prve čebele vzpostavile in odkrile prehod skozi begalnico h gnezdu, so jim sledile še druge. Ena po ena se lahko spuščajo skozi lijak v prazen prostor, medtem ko nazaj ne morejo. Od tu dalje je samo do gnezda neoviran prehod. Opisani proces traja približno 6 ur. V 12 urah se mora odstraniti polno medišče iz panja, sicer bi po preteku tega časa čebele zgradile živ most, po katerem bi odnašale med iz medišča, ki ga nameravamo iztočiti.

Franc Kirar je eden najzanimivejših čebelarskih kapacitet pri nas z bogatimi izkušnjami, ki si jih je pridobil v svoji dolgoletni čebelarski praksi. Preštudiral je veliko domače in tuje literature, kar mu je mnogo pripomoglo, da je uspel na vseh področjih čebelarstva, zlasti pa pri svojem panju, vse nastale probleme tako mojstrsko rešiti.

Čebelarji prevaževalci!

Začel se je čas prevozov na razne paše. Svetujemo vam, da ne kopičite panjev na enem samem pasišču. Če je na njem že skladanica sto ali več panjev, pojdite raje kak kilometer dalje. Tam bo boljše za vaše čebele. Računajte na to, da morda paša ne bo dobra, da se bo pretrgala ali pa je sploh ne bo. Čebele se bodo začele ropati in takrat je največja nevarnost za različne bolezni. Na taka velika pasišča vozijo nekateri čebelarji brez zdravniških potrdil svoje čebele. Marsikaka čebelja družina je tam že oslabela in celo obolela. Kadar vozite na gozdno pašo v predele, kjer ni vode, nikar ne pozabite vzeti s seboj napajalnik za tekočo vodo. To velja tudi za Liko.

mladi čebelarji nam pišejo

ZGANIMO SE ŽE ENKRAT!

B. ROJKO

Sem eden iz mlajše generacije čebelarjev. Čebelarim šele bore tri leta, in sicer sem začel s sedemnajstimi leti. Žilico in ljubezen do čebelic sem prevzel oziroma podedoval od svojega očeta, ki je že nad dvajset let zvest svojim čebelicam. Že kot otrok sem mu pridno pomagal pri čebelarskih opravilih, ne meneč se za pike. Večkrat sem postajal pred čebelnjakom in opazoval njih let in delo, pa čeprav so me večkrat pognale v beg.

Še dobro se spominjam dogodka, ki ga mogoče ne bom nikoli pozabil. Bil je mesec junij, mesec rojev. Bilo je okrog devetih dopoldne, ko stopim pred čebelnjak in modrjem, kateri panj bo ta dan rojil.

Oče je imel vedno v čebelnjaku nekaj kranjičev samo za roje. Menil je, da se roj iz kranjiča mnogo hitreje razvija v žnideršiču, kot pa če prenese v žnideršiča družino iz prašilčka. Ko modrjem in opazujem brade panjev, se začnejo iz nekega kranjiča usipavati čbelice. Roj! Kar poskočil sem od veselja, kajti očeta ni bilo doma in roj je bil v mojih rokah. Ko jih »spravim« na jablano, jih najprej poškopim z mokro metlo. Bal sem se, da bi se mi dvignile in jo mahnile po svoji poti, kajti tisto dopoldne je bilo vroče in soparno.

Okrog »mojega roja« se je nabralo precej radovednežev. Jaz sem se še z večjim ponosom sukal okrog njega in se pripravljaj, da ga ogrenem. Slekel sem si srajco. Zakaj, se še danes sprašujem. Verjetno zaradi tega, ker je bilo okrog mene precej sovaščanov in sem jim hotel pokazati svojo hrabrost. Vzamem steklenico vode in se povzpnem na jablano k roju. Ko priplezam do njega, opazim, da so čbelice nemirne. Toda vseeno sem zbral toliko poguma, da sem se jim približal in jih narahlo začel škropiti. Toda sedaj gorje meni! Čebele so se razdražile in jurišale na junaka-brezsrajčnika. Potreboval sem le nekaj sekund in že sem bil na zemlji in v bližnjem grmovju ob potoku. Toda čbelji zadki so opravili svoje. Ko sta se jeza čebelic in smeh sosedov »firbcev« malo pomirila, sem prilezel iz grmovja ves opikan in opraskan. Po glavi in telesu sem imel šestnajst čbeljih zadkov. Bolečine sem si ublažil z vlažno ilovico. Vlažna oziroma mokra ilovica je po mojem mišljenju in izkustvu najboljšo sredstvo za ublažitev bolečin in oteklin od pikov os, čebel, čmrljev, sršenov in drugih žuželk.

Toda čbelice so morda občutile moje bolečine in trud, pa so se mi v zahvalo premestile z vrha jablane na najnižjo vejo, tako da sem jih imel skoraj pri tleh. Panj žnideršiča sem samo namestil na tla pod vejo, na kateri je visel roj. Namestil sem v plodišče satnice, prijel vejo z rojem, jo stresel, zaprl vrata, odprl žrelo in vseh muk je bilo konec.

Predno sem v panj namestil satnice in vanj stresel čebele, sem notranjost nadrgnil z meliso, vejo, na kateri je visel roj, pa obložil s pelinom.

Čebelariti sem začel z osmimi panji. Z velikim veseljem sem se lotil čebelarskega dela in svoje ljubljenske sem negoval z vso ljubeznijo in pozornostjo. Toda že v začetku svoje kariere sem prišel do spoznanja, da brez pouka ne bo šlo. Hodil sem od čebelarja do čebelarja, pri katerih sem iskal praktičnih nasvetov. Največ gradiva sem dobil v dveh knjigah »Sodobno čebelarstvo«. Ni mi žal za tistimi tisočaki, ki sem jih odštel za literaturo in druge pripomočke.

Najbolj kritična doba mojega čebelarstva je bilo prvo in začetek drugega leta. S trdno voljo in ljubeznijo sem premagal zapreke in vsako še tako težko vprašanje. V teh kratkih treh oziroma štirih letih mojega čebelarstva sem kar dobro napredoval. Zahvalo moram izreči našim piscem knjig in glasilu Slovenski čebelar, v katerem sem našel marsikaj poučnega, kar sem s pridom uporabljal v praksi.

Posebno pa me je vzpodbudil članek v 11. številki lanskega Slovenskega čebelarja urednika Edija Senegačnika pod naslovom: »Na slovesni otvoritvi čebelarske šole v Ochsendorfu pri Celovcu«. Ravno ta članek me je »prisilil«, da sem prijel za pero in da izrazim tisto, kar mi že dolgo leži na srcu. Moje mišljenje je, da tudi mi slovenski čebelarji potrebujemo takšno šolo, kot jo imajo naši sosedni čebelarji na Koroškem. Mar res ne moremo tudi mi kaj podobnega zgraditi? Z malo truda bi tudi mi napravili nekaj takega, kot so si naši sosedje. Res je, če bomo hoteli kaj imeti, bomo morali krepko pljuniti v dlan, kajti kakršne koli pomoči od družbe zaenkrat ni mogoče pričakovati. Družba vedno pozabi na nas čebelarje in ponavadi naše prošnje in besede naletijo na gluha ušesa in zaprta vrata. Če pa malo bolj natanko pomislimo, pa ima od nas čebelarjev največ koristi prav družba. Mi čebelarji navadno vedno vlečemo najkrajšo nit. Kaj bi lepi sadovnjaki pomenili brez čebel? Odgovor lahko vidi že vsak posameznik — sadjar sam. Pred nekaj leti je bilo sadnega drevja vedno manj. Vzrok je bil v pomanjkanju škropiv. Zajemalci sadnega drevja so neusmiljeno gospodarili med našimi sadnimi vrstami. Te izgube so ublažili s plantažnimi nasadi in z večjo proizvodnjo škropiv. Ravno tu pri proizvodnji škropiv pa so proizvajalci popolnoma pozabili na naše čebele. Proizvajali so škropiva, ki so bila čebelam škodljiva in ravno v tem obdobju se je število čebeljih družin močno zmanjšalo. Seveda ne smem sedaj krivdo valiti samo na škropiva. Vzrok padca čebeljih družin so bile krive tudi zime in deloma čebelje bolezni, ki so svoje delo opravile leta 1959/60. Marsikaterega je ta katastrofa spravila ob vse čebele. Potem je zgubil voljo, da bi začel ponovno čebelariti. Še danes vidimo samevajoče čebelnjake, v njih pa prazne razpadajoče panje. Če bi nam ob takšnih katastrofah priskočila na pomoč družba, vem, da bi bila volja močnejša kot pa razočaranje.

Kdaj se bo torej družba zmenila za nas in nam pomagala? Kdo je temu kriv? Nihče drug kot naša malomarnost in naše nesodelovanje z drugimi organizacijami. Tu pa ne smem kritizirati samo nas, ampak nesodelovanje drugih z nami! Navadno je tako, da je naša organizacija pripravljena sodelovati, toda na nezainteresiranost naletimo ravno pri tistih, ki bi nam morali pomagati. Probleme bi morali reševati skupaj.

Malo sem zašel od namena pisanja tega članka. Toda verjemite mi, dragi čebelarji, da ne morem mimo teh problemov. Ni jih malo in močno nas tarejo.

novice iz čebelarskega sveta

Čebele dobro pomnijo. Bilo je približno pred 15 leti, ko sva s sočebelarjem sklenila prestaviti čebele s polja v Hložce, kjer je mnogo spomladanske in akacijevе paše neizrabljene. Za prevoz smo takrat imeli še vprečno živino in sva čebele naložila na plato voz z dobrimi vzmetmi ter vpregla par konj. Na vozu je bilo okrog 30–35 družin v AZ-panjih. Ker smo na dveh mestih nakladali panje, se je zavleklo, da smo komaj okrog 10. ure krenili na 12 km dolgo pot. Poleg voznika je bil za spremljevalca dober mlad čebelar, ki je strokovno posredoval pri tem transportu. Sočebelar se je odpeljal naprej, da bi pripravil prostor za čebele, dočim sem se sam še doma zamudil.

Vozili smo čebele iz Gorišnice prek dravskega mostu pri Borlu v Brezovec.

Od doma je naša ekspedicija v redu odpotovala. Na mali vzpetini prek borlskega mostu pa se je ustavila. Ko sem prišel s kolesom za njimi in peš po vzpetini, se je navzdol peljala lepa mlada tovarišica, mahajoč okrog svojih bujnih las in jezno godrnjala: »Ta prokleta žival, še zdaj mi ne da miru!« Ko prispem na vzpetino, vidim voz brez konj, okrog njega so brenčale čebele in ljudje so delali velike ovinke, vozila pa brzela mimo, vozne vprege pa daleč vstran čakale na rešitev. Kje so konji, kje voznik in spremljevalec? Tečem po ozki dolinici in ju na vse grlo kličem. Odgovora ni. Krenem po cesti naprej. Mimoidoči potnik mi pove, da so konji pri nekem kmetu. Konji so bili opikani tako močno, da so samo ležali in držali glavo od sebe, pričakoval sem le še pogin. Hitro sedem na kolo in kupim v gostilni liter žganja. Vsakemu konju smo vlili v gobec pol litra. Čez dobre pol ure vstane mlajši konj, se strese po vsem životu in na rahlo zagrabi za ponujeno seno. Spremljevalec čebelar je rekel: »Ta je rešena.« Mnogo pozneje je vstala še druga kobila in ravno tako naredila kot mlajša. Konji so bili sedaj rešeni. Kaj bomo naredili s čebelami?

Ker nismo mogli odprtih panjev izločiti, smo raztovorili vse čebele. Od ceste smo jih postavili kakšnih 15 m

vstran. Moje smo zopet naložili na voz in zapeljali v Brezovec, kamor so bile namenjene. V Dolanah so ostale čebele mojega sočebelarja. Pustil jih je tam dober teden. Ker je pričakoval, da bo v Zamušanih več in boljše paše in jih bo imel pri rokah, ko jih bo treba prepeljati v Prekmurje ali na Pohorje, jih je mimo doma zapeljal v Zamušane 1 km zračne črte od stalnega čebelnjaka. Oba sva bila prepričana, da so čebele po 8 dneh pozabile svojo prvotno domovanje, pa sva se hudo varala. Deveti dan zjutraj je bilo polovico čebel v starem čebelnjaku. Moral je hitro ukrepati, da se niso vračajoče čebele pogubile in panji preveč oslabei. Moral jih je postaviti nazaj v čebelnjak, kjer so bile pred prevozom.

Morda ima kdo od čebelarjev še kakšne izkušnje, kako čebele pomnijo. Naj jih tudi on objavi, saj bodo prav gotovo zanimale vse čebelarje.

Geč Ivan

Kaj vse prenesejo čebele. Pripoveduje neki nemški čebelar: Imam 12 normalnih panjev čebel in 8 petsatarjev na svojem vrtu; stoje kakih 40 metrov od moje stanovanjske hiše. Neposredno ob našem zemljišču drži deloma neutrjena, deloma betonirana cesta. Po tej cesti se močno vozijo najtežji oklopniki zvezne vojske, in sicer neredno ob vsakem dnevnem ali nočnem času. Včasih po cele ure ali dneve, včasih pa tudi po cele tedne ni nobenega vozila, potem so zopet zelo pogostni v velikih množinah. Neredko se oklopniki ustavijo, mnogi eden za drugim, neposredno ob naši glogovi živi meji, pa motorjev potem niti ne ustavijo, ampak pustijo, da tečejo naprej, dokler končno ne odrinejo. To povzroča pekleniski trušč ter se silno tresejo zemlja, poslopja in zrak. To tresenje je tako močno, da naša in sosedne hiše dobivajo razpoke, se posedajo ter se zidovje premika. To gibanje se pojavlja vsakokrat, kadar se vozijo mimo oklopniki, tako da se vrata ne dajo zapreti. Okenska stekla pokajo, posoda v omarah žvenketa, žarnice v svetilkah se drobe. Zrak se trese tako

močno, da je na vrtu vsak razgovor nemogoč. Ljudje se ponoči v posteljah zbujajo, marsikdo tudi zbolí za posledicami teh nevrščnosti.

Naša stanovanjska hiša je 33 m oddaljena od oklopnjaške ceste, moje stojišče pa 17 m od nje. Ni pač nobenega stojišča v zvezni republiki, ki bi trpel toliko ali še več škode zaradi trušča in pretresov.

In moje čebele?

Prenašajo to nesrečo že več kot 10 let in se ne dajo pri tem nikakor motiti niti poleti niti pozimi. Imel sem pred leti nekaj družin, ki so se trebile bolj kot normalno, toda to je bilo tako malenkostno, da ne pride v poštev. Tudi po pretekli dolgi zimi so vse družine prezimile popolnoma zdrave. Včasih sem si mislil, da bi zaradi močnih, tudi sunkovitih tresljajev lahko trpela zalega v celicah, posebno še pri moji vzreji matic v matičnikih, pa nisem mogel nič takega ugotoviti.

Zato lahko po pravici ugotovim, da je tu neoporečno dokazano: **Mojih čebel ne moti niti trušč niti promet.** Da bi se čebele na to navadile, se zaradi njihove, posebno poleti pač zelo kratke življenjske dobe ne da trditi. Mi ljudje pa se v 10 letih ne bi mogli na to navaditi. Po »Nordwestdeutsche Imkerztg.« 1966

S. R.

Proizvodnja nektarja se da zvišati, poudarja znanstvenik Shuel v »Ann. Abeille«. To prinaša »Die Bienenpflege«: Nesporen je pomen sončenja na jakost nektarskega izločanja. Razlike v izločanju lahko v odvisnosti od sončnega vpliva iznašajo več sto odstotkov. Izjemo delajo le rastline, pri katerih se nektar tvori iz rezervnih ogljikovih vodikov, npr. vse naše sadno drevje, ki že cvete in daje nektar, še preden je njihovo listje popolnoma razvito. Delovanje zračne temperature na potek izločanja je očitno odvisno od klimatičnih dejstev, na katera so vsakokratne rastline prilagojene. Minimalne in optimalne temperature so zelo različne od vrste do vrste. Ali je vlažnost zraka odločilnega pomena za izločanje nektarja, še ni dognano. Na že izločeni nektar pa vplivajo spremembe zračne vlage. Vlažni zrak razredčuje nektar, suhi zrak pa ga zgoščuje. Eno in drugo lahko vpliva na privlačnost oziroma pristopnost nektarja za čebele. Predvsem

pa kakovost tal vpliva na izločanje nektarja. Ali deluje neposredno na izločanje ali le posredno, namreč z vplivanjem na rast in na število cvetov rastline, še ni jasno. Vsekakor bi se dalo tu pospešujoče vmes poseči. Zadostno namakanje tal vedno ugodno vpliva na izločanje. Če v maju in juniju pade mnogo dežja, predvsem navadno resa nadpovprečno dobro medí. Kakor so preiskave med drugim pri odalini pokazale, slabo prezračevanje tal izločanje zmanjšuje, koncentracijo nektarja pa, kar je nerazumljivo, zvišuje. Pri mnogih rastlinah se da donos nektarja z gnojenjem zvišati, predvsem s kalijem in fosforom. Preobilno gnojenje z dušikom ima za posledico, da rastline močno rastejo, izločajo pa manj nektarja. Kalcij in magnezij sta pri črni detelji dala ugodno razmerje nektarja. Ni pa vsesplošnega recepta za gnojenje nektarskih rastlin. Najboljše razmerje zmesi je različno, kakor so pač rastlinske vrste različne. V splošnem drži, da od gnojenja, ki odgovarja potrebi rastlinske vrste in stanju tal enako, lahko pričakujemo večji donos. Za prihodnja raziskovanja v izboljšanju nektarskega donosa vidi pisec vabljava pričakovanja v uporabi rastlinskih snovi, ki pospešujejo rast. Kakor je znano, so rastline, ki rastejo na goratem svetu, nižje rasti kakor njihove enakovrstne sorodnice na ravninah. Njihova plodila pa so bolj razvita in izločajo tudi več nektarja. Najbrž zaradi tega, ker je v teh rastlinah vsebina določenih snovi, ki rast pospešujejo, manjša. Določene snovi, ki ovirajo rast, imajo torej to lastnost, da vsebino snovi, ki pospešuje rast, v rastlinah znižujejo. Smemo torej upati, da s tem istočasno izločanje nektarja zvišamo.

Po »Die Bienenzucht« 1966 S. R.

Ponovni matičji svatbeni poleti. Cebelarski strokovnjak J. Woyke je opazoval 2434 poletov pri 625 maticah. Izmed 303, ki so se sprašile samo enkrat, jih je 63 odstotkov še enkrat poletelo na praho. Dve tretjini sta se sprašili še enkrat. Izmed matic, ki so se sprašile dvakrat, jih je poletelo 21 odstotkov še tretjič na praho. Začetek zaleganja je odvisen od množine semenčic, sprejetih pri prvem poletu na praho; če je prišlo premalo semenčic v semensko mošnjico, izletijo matice še enkrat ali še večkrat. S. R.

Nepremišljeni ukrepi iz čebelarke prakse. Kljub najboljši volji in najskrbnejšemu delu se vendar dogajajo na pasiških posebnosti svoje vrste, ki seveda niso nameravane, vendar so pogojene z navidez potrebnimi ukrepi. Na nekem lanskem pasišču je čebelar ugotovil, da je izgubil panj matico, ki se je izlegla v začetku julija, kajti 19. julija je bilo v celicah po več jajčec. Iz teh bi se morali poleči troti. Ker sta se pa takrat slučajno pojavila dva majhna družja, ju je dodal tej družini, vendar je na žalost moral priznati, da ni odvezl obeh zaleženih satov. Ko so potem 26. julija te trotovske celice bile pokrite in ni bilo več jajčec, je domneval nekaj nepremišljenega, da je bila tudi rojeva družina v panju brezmatična. Naslednji ukrep je sedaj bil, da je družino ometel v travo in žrelo zaprl, češ da se bo že kje izprosila. Po sedmih dneh je hotel prazni panj spet naseliti z narejencem. Toda pod starim panjem je opazil ometeno družino. Več njenih delov je bilo na tleh v travi. Takoj je čebelarju prišlo na misel, da je ometena družina vendar morala imeti matico. In res jo je imela. Sedaj je poskušal čebele iz trave omesti na delovno mizo v čebelnjaku in poiskati matico. Končno jo je našel in jo z njeno družino vred prenesel v medišče nekega panja. Čebele so se sicer zelo počasi premikale, vendar so po sedmih dneh bile še vse žive. Morale so torej kljub večinoma neugodnemu vremenu in bednemu zavetju vendar prinašati nektar, kajti matica je bila še zelo živahna. Družina je dobila takoj dva medena sata in jo je čebelar drugi dan še začel dražilno pitati s suhim sladkorjem.

Bilo bi torej pravilno, da je takrat družini odvezl le sate, kjer je bila trotovska zalega.

Drugi primer se je pripetil nekemu že »staremu lisjaku«. Od svojega sorodnika je dobil narejence s štirimi zaleženimi sati in obilico čebel. Žrelo tega štirisarja so že zvečer, preden so ga odnesli, iz previdnosti zaprli, da bi dobili prav vse nabiralke. Tri izvrtane luknje v velikosti ene nemške marke naj bi preko noči skrbele za zračenje. Drugo jutro so odstranili vratca in odkrili prezračevalno mrežo. Panj so prevažali najprej na kolesu, ki so ga rinili, tako da ne bi bilo prevelikih tresljajev. Tudi na avtobusu se družina ni posebno

vznemirjala. Čebelar se je čudil mirnemu vedenju čebel v narejencu. Zdelo se je torej, da je vse v najlepšem redu. Blizu cilja so narejence začasno odprli, toda prikazala se ni nobena čebela. Nato so odprli vratca, pa so morali ugotoviti, da so skoro vse čebele premočnega narejence ležale mrtve na dnu. Samo označena matica in nekaj čebel je še živelo. Po kratkem premisleku so odstranili mrtvice in narejencu dodali mladice z nekaj gradilnih satov in so tako rešili matico in z njo narejence. Za nadaljnjih nekaj dni je dobil, ko so ga preselili v večji panj, še mladice in pozneje še zaležen sat. Zelo vesel je bil čebelar, ko je rešena dragocena matica zopet začela zalegati. Tudi tu je nepremišljenost povzročila neljubo nezgodo. Štirisar je bil pač za transport premočnega narejence s štirimi sati in prevelikim številom čebel mnogo premajhen.

Če poleti čebelarji za nekaj tednov odpotujejo, prevzamejo neredko njihovi prijatelji nadzor nad njihovimi čebelami. Da pa bi oskrbovalcem naložili čim manj dela, posebno še glede rojenja, nataknejo močnim družinam, ki so sumljive, na žrelo take zapahe, da ne bi mogli izleteti niti stara niti mlada matica. V praksi je to takole: Brž ko je pokrit prvi matičnik, izroji prvec brez matice. Navadno se vrne v svoj panj zvečer, če ne že prej. Ko se poležejo prve mlade matice, se zgodi vsakokrat prav tako. Vse čebele ostanejo torej stari družini ohranjene. Tudi ena matica ostane v družini, potem ko se vse druge med seboj pobijejo. Praviloma je to mlada matica, vendar se ne more sprašiti. Tako bo čebelar ob povratku našel sicer močne družine, ki so tudi še marljivo prinašale nektar, toda pogrešal bo zalego. Če se vrne v začetku zadnje tretjine julija, se mu matica morda še spraši, ko odstrani zapah. Če se pa ne spraši, jo lahko še zamenja s spraseno, vendar je, zdi se, škoda tega postopka pač večja kakor trenutna korist. Bolje bi morda bilo, če bi po prvem roju odvzeli odvečne matičnike in staro matico in dali možnost pozneje poleženi mladi matici, da se spraši, ko bi odstranili zapah. Gotovo bi potem tudi še bil donos medu večji. Razen tega bi bil delovni način nekoliko naravnejši in ne bi tako zelo motil harmonije v družini.

Po »Die Bienenzucht« 1966 S. R.

PRISRČNA PROSLAVA 80-LETNICE TOVARISA PETRA MOČNIKA

Upravni odbor ČD v Mariboru je slovesno proslavil 80-letnico svojega predsednika tov. Petra Močnika na posebni slavnostni seji dne 18. februarja v dvorani hotela »Zamorec« v Mariboru. Seje so se udeležili člani upravnega in nadzornega odbora polnoštevilno. Navzoč je bil tudi častni član društva velečebelar tov. Franc Kirar. Zvezo čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani je zastopal njen predsednik tov. Valentin Benedičič, čebelarско društvo v Radovljici in plemenilno postajo pod Zelenico pa njen agilni član tov. Jalen. Vse navzoče in tudi goste je pozdravil kot najstarejši član UO tov. Lojze Struna. Po uvodnih besedah je prikazal lik današnjega slavljence, ki je kljub svojim osim križem še vedno zdrav, spodbuden in marljiv. Spomnil se ga je kot vestnega učitelja in šolskega nadzornika, narodnega delavca, čebelarja in sadjarja ter kot pisatelja mnogih pedagoških, znanstvenih in strokovnih člankov o čebelarstvu in sadjarstvu. Vse, kar je napisal, je bilo temeljito in strokovno. Iz vseh njegovih del se zrcali strokovna sposobnost ter temeljito znanje. (Njegov obširnejši življenjepis je bil objavljen v marčni številki »Slov. čebelarja«.)

Po končanem slavnostnem govoru se je oglasil tov. Valentin Benedičič ter čestital slavljencu kot predsednik Zveze čebelarških društev. Poudarjal je njegove zasluge za razvoj čebelarstva ter neumorno in temeljito delo na tem področju. Če ga bomo posnemali, bo odigralo slovensko čebelarstvo važno vlogo v našem kmetijskem gospodarstvu in s tem postalo uvaževan faktor pri naših oblasteh. Zaželel je slavljencu še mnogo zdravih let ter tako uspešnega dela kakor do sedaj.

Tudi drugi čebelarji, predvsem tov. Kirar, so izrazili tov. Močniku priznanje za njegovo zaslužno delo v čebelarstvu, saj ga ne poznajo samo v obširnem okolišju njegovega društva, ampak tudi v

severnem predelu naše domovine ter v drugih krajih naše republike.

V znak priznanja za njegovo zaslužno delo mu je poklonilo društvo lepo sliko njegovega sedanjega bivališča ter bo predlagalo tudi, da mu občini zbor društva podeli naslov častnega člana.

Skromen kakor vedno se je zahvalil tov. Močnik za izražene čestitke in obljubil svoje nadaljnje sodelovanje za napredek slovenskega čebelarstva.

Ob veselem kramljanju, obujanju čebelarških spominov in v prijetnem razpoloženju se je končala prisrčna proslava visokega jubileja zaslužnega čebelarkega delavca.

Vsi navzoči so želeli, da bi ostal tov. Močnik še več let med nami tako vzpodbuden, delaven in zdrav, kakršen je danes.

ZA VEČJE USPEHE V ČEBELARSTVU JE POTREBNA TUDI VEČJA STROKOVNA RAVEN ČEBELARJEV

22. januarja t.l. so se zbrali v Ljutomeru člani ČD v Ljutomeru, da opravijo svoj letni občini zbor ter pregledajo dosedanje delo, ocenijo pogoje za čebelarjenje in napravijo načrt dela za novo poslovno leto.

Poročila in razprava so pokazali, da je v društvu včlanjenih prek 70 % vseh čebelarjev. To so zlasti čebelarji, ki se ukvarjajo s sodobnim čebelarjenjem. Neorganizirani čebelarji so le tisti, ki imajo po eno do tri čebelje družine in hodijo nekako svojo pot. Ti ne čebelarijo tako, kot bi morali, ker niso naročniki strokovnega glasila in ne zasledujejo strokovnih predavanj, ki jih prireja društvo za svoje člane.

Društvo je v minulem letu poleg treh predavanj za svoje članstvo skušalo in deloma uspelo z razširjanjem medovitih rastlin: raznega grmičevja, akacije in različnih vrst detelje. Težave pa so bile s semensko ajdo, ki je v trgovini ni bilo dovolj. Prišla pa je tudi precej pozno in njena cena je bila za našega kmetovalca le previsoka. Kljub težavam s semensko ajdo so iz uvidevnosti do čebe-

larstva pri Ljutomerskem VZK zasejali nekaj hektarov ajde ter se tako tudi odolžili čebelarjem, katerih čebele oplojujejo velikanske površine njihovih sadovnjakov. Tako razumevanje naj bi pokazala tudi druga socialistična gospodarstva, zlasti še, ker se pašni pogoji iz leta v leto slabšajo po vsem Murskem polju.

Ajda sicer ni dala tega, kar smo čebelarji pričakovali, ker je nastopilo neprijetno vreme, sicer pa je le nekaj pripomogla k zimski zalogi čebel.

Mnogo smo razpravljali o slabi čebelarški letini v minulem letu. Izkazala se je edino akacija, med letom in za zimo pa smo morali dati čebelam precej sladkorja.

Čebeljih bolezni ni bilo opaziti, k čemur je vsekakor pripomoglo to, da je bil v ta namen poseben enodnevni seminar za čebelarje, razna predavanja, ki so bila vedno zelo dobro obiskana, in da člani marljivo bero strokovno glasilo Slovenski čebelar.

Na občnem zboru je bila tudi majhna slovesnost. Zastopnik Zveze čebelarških društev Slovenije tov. Franc Cvetko je izročil dvema vnetima odbornikoma od-

likovanje Antona Janše s srebrno značko. Tako ima društvo med svojim članstvom še štiri odlikovance s srebrno značko in enega z zlato.

Vsi navzoči čebelarji so pokazali, da kljub neugodnim letinam ne bodo zapustili svojih čebelic, ker so pač veliki prijatelji teh koristnih žuželk.

Janko Belec

NAŠA PLEMENILNA POSTAJA

Na pobudo prizadevnega tovariša Marolta iz Stične je bil 16. aprila t.l. v Trebnjem sestanek zastopnikov čebelarških društev, da bi se pogovorili o ustanovitvi plemenilne postaje kjerkoli v tem delu Dolenjske. Sestanka so se udeležili zastopniki društev od Kočevja do Zagorja, le društvo Hrastnik se je odločilo ustanoviti svojo plemenilno postajo. Na sestanku je bilo več predlogov, vendar so se navzoči končno zedinili, da se obnovi plemenilna postaja v Pustem mlinu na področju društva Litija. Kraj leži 10 km vzhodno od Litije na cesti Litija—Gabrovka. Ob nekdanji samotni gozdarski hiši je v gozdu lepa jasa, zelo

Udeleženci občnega zbora čebelarskega društva v Ljutomeru

pripravna za to. V bližini ni čebelarjev; društvo Litija ima še nekaj inventarja nekdanje plemenilne postaje in tudi čebelarja Antona Dražumeriča, ki se je obvezal, da bo za primeren honorar opravljal vsa dela na plemenilni postaji.

Večina društev je takoj obljubila in že poslala prispevke po 10.000 S din za delovanje te postaje. Trotarja smo dobili pri tov. Francu Zagorcu iz Sevnice, ki ne prevaža.

Odbor društva Litija je takoj priskrbel dovoljenje gozdne uprave za uporabo omenjene jase, jo očistil grmovja, postavil čebelnjakček za trotarja in hramček. Dne 2. maja je bil sestanek vzrejevalcev na plemenilni postaji, dne 21. maja pa bo ponovni sestanek v Trebnjem.

Vsak vzrejevalec naj nekaj dni prej javi z dopisnico dan in uro prispetja matic na plemenilno postajo na naslov: Anton Dražumerič, Litija, Topilniška c. 11, da bo le-ta na plemenilni postaji pričakal in razporedil plemenilnike po hramčkih.

Že sprašene matice bo moral vsak vzrejevalec prevzeti točno čez 14 dni.

Podpisani vodim administracijo in blagajno te postaje in dajem potrebne informacije. To naj velja kot obvestilo vsem čebelarjem, ki se zanimajo za plemenjenje matic na tej postaji.

Ivan Zunko

Litija

Valvazorjev trg 20

IZ HRASTNIKA-DOLA

Čebelarsko društvo Hrastnik-Dol je imelo svoj redni občni zbor 19. marca. Udeležili so se ga tudi zastopniki sosednih društev Litija, Zagorje, Laško, Celje in Zveze. To ni bil občni zbor zaradi občnega zbora, temveč je bilo iz samih poročil funkcionarjev razvidno, da obravnavajo stvari, ki globoko posegajo v delovanje društva. To so bile zares resne besede. Razpravljali smo o tehle problemih:

Odborniki ČD Litija s častnim predsednikom 90-letnim Pavlom Bricem v sredini

1. Šibka povezava članov-čebelarjev z društvom, kar se je videlo iz udeležbe na občnem zboru.

2. Boj proti čebeljim boleznim (nosema).

3. Naročnina na naše glasilo.

4. Finančno stanje in zboljšanje.

5. Problem »Doma čebelarjev«, pod katerim smo opazili premike terena.

6. Članarina.

7. Sodelovanje s sosednimi društvi.

Razprava je bila živahna, posebno v strokovnem pogledu, saj je bilo med navzočimi — posebno pa med gosti — več odličnih čebelarskih strokovnjakov, ki so zanimivo posegli v debato. Bila so prava predavanja in reševanja problemov.

Občni zbor je sklenil, da bo navedenim vprašanjem posvetil vso pozornost. Posebno pa naj upravni odbor poskrbi za pritegnitev članstva, problem doma pa uredi tako, da pokliče strokovnjake. Poiskati bo treba drug prostor za morebitno prestavitev.

Ob zaključku je bil izvoljen nov odbor, v katerega smo poleg sedanjih odbornikov pritegnili več mladih sposobnih čebelarjev.

Ko smo ob zaključku obsedeli pri mizi ob kozarcu vina, smo ugotavljali, da je naš upravni odbor res dober, delaven in dosleden, vendar mu zato ni nihče izrekel posebnega priznanja. Naj zato te pisane besede veljajo kot zahvala vsem odbornikom. Članom, ki so stali ob strani, pa priporočamo, naj bolj sodelujejo z društvom, obiskujejo predavanja, prireditve in občne zборе. To bo tako podjetnemu upravnemu odboru gotovo največje priznanje in zahvala.

H. B. H.

OBCNI ZBOR V LASKEM

V nedeljo 12. februarja t.l. ob 8. uri je imela čebelarska družina Laško občni zbor v posebni sobi hotela Savinja v Laškem.

Udeležba je bila kljub jutranjemu mrazu izredno zadovoljiva, tako da je bila soba nabito polna. Posebno so bili čebelarji veseli, da se je udeležil občnega zbora tudi tajnik ČD Celje tov. Jakob Kresnik in trije odborniki ČD Hrastnik.

V poročilu smo uvodoma slišali, da je čebelarsko družino Laško v preteklem poslovnem letu spremljala smola, ker

je v začetku leta 1967 obolel tajnik Lojze Lešnik, ki je bil več mesecev bolan; proti koncu leta pa se je ponesrečil predsednik družine tov. ing. Ludvik Krese, ki je še zdaj navezan na posteljo.

Menda so se člani prav zaradi takih težav še bolj oklenili svoje organizacije, saj so vsi navzoči kar od kraja tik pred pričetkom občnega zbora plačali članarino za Slov. čebelarja za 1967. Na novo so se prijavili 3 člani in postali redni naročniki Čebelarja.

Spomladi leta 1966 je naša družina kupila čebelnjak z 12 družinami in ga prestavila iz Ševce pri Rimskih Toplicah na novo stojišče pri Laškem. Vsa dela pri razdiranju in postavljanju so izvršili člani brezplačno. Stroški pri tem delu so bili samo nagrada šoferju 2000 Sdin. Vsa dela s čebelami in v čebelarstvu pa sta prav tako izvrševala brezplačno predsednik in blagajnik družine. Kljub slabi letini pa smo s prodajo družinskega medu v letu 1966 krili nad polovico stroškov za nabavljeni čebelnjak.

Mnogo zanimivega nam je povedal tajnik ČD Celje. S posebno pozornostjo smo poslušali navodilo za uporabo fumidila, saj so ga nekateri čebelarji že nabavili v čebelarski poslovalnici v Celju.

Predsednik ČD Hrastnik tov. Zupančič nam je povedal marsikaj o tamkajšnji dejavnosti in izkušnjah društva. Dogovorili smo se o medsebojnem sodelovanju z društvom Hrastnik in tudi z društvom v Radečah. Pri pristojnih organih ne najdemo tistega razumevanja, ki bi bilo potrebno za razvoj čebelarstva. Vemo pa, da ima naša skupnost največ koristi od čebel, zato se moramo še bolj povezati z našo organizacijo in s sosednimi društvi.

Razprava o poročilih je bila zelo živahna in smo se v štiriurnem razgovoru marsikaj pogovorili. Zato je upanje, da se bo naša čebelarska družina še okrepila.

Pri volitvah so izrazili čebelarji željo, da bi ostal še stari odbor s predsednikom tov. ing. Kresetom, tajnikom Lojzetom Lešnikom in blagajnikom Lojzeto Oberžanom. Vsi člani družine žele, da bi poletni prav tako dobro želi, kot smo začeli spomladi sejati.

ČD Laško

BESEDE Z OBCNEGA ZBORA ČEBELARSKE DRUŽINE LESKOVEC PRI KRŠKEM

Čebelarji, člani čebelarске družine Leskovec, ki so organizacijsko vezani na CD Krško, so imeli v decembru leta 1966 redni letni občni zbor. Govorili so o delu, uspehih in neuspehih. Več preteklih let zapored so organizirali v strokovnem in turističnem pogledu zanimive ekskurzije. Planirane ekskurzije za preteklo leto na Gorenjsko ni bilo, morda ravno zaradi slabe čebelarске letine. Ocena naše letine je namreč pokazala, da je priteklo po panju le 4 do 6 kg medu, za krmljenje pa so porabili po 8 do 12 kg sladkorja. Nekateri so povedali, da so ob nakupu za zimsko krmljenje dobili v enakih vrečah kubanski čist pa tudi neočiščen, rjav sladkor, ki prav gotovo ni bil primeren.

Člani družine so se udeležili meddružinskega čebelarskega zborovanja v Šutni pri Podbočju, ki ga je organiziralo CD Krško. To je bilo pri znanem čebelarju in mizarju Vrhovšku. Udeležilo pa se ga je okrog petdeset čebelarjev, od tega precej iz CD Brestanica. Posamezniki so govorili o delu pri čebelah, paši in organizaciji. Slišati je bilo, da so ob levem bregu Save imeli čebelarji boljši uspeh pri točenju kot na območju družine Leskovec. Govorili so tudi o listni mani v Krakovskem gozdu na Krškem polju in pri tem poudarili, da zamedijo običajno hrast le en dan, pa tudi samo nekaj ur pred dežjem. Tudi ajda slabo medu. Čebele, ki jih vozijo vsako leto iz ravnine v Gornjance na kostanj, gredo bolj na izlet kot na pašo. Misli na take stanovske težave in še na nizko ceno medu je kmalu preusmerilo domače rdeče vino, cviček, v boljše razpoloženje, morda pa tudi pečeni piščanci. Tako srečanja so koristna in si jih čebelarji še želijo.

Na zboru družine so nadalje govorili o težavah z opravevanjem sadnega drevja v večjih plantažah, last Agrokombinata Krško. Čebele, ki jih prepeljejo spomladi ob cvetenju v nasade, oslabijo ali pa zaostanejo v razvoju. Bojimo se, da škodujejo čebelam strupena sredstva, uporabljena za predcvetna škropljenja. V bodoče bodo posvetili temu problemu večjo skrb in skušali zmanjšati škodo, ki tako nastaja. Pogodbe za opravevanje bodo sklepali

zastopniki družine v sodelovanju s CD Krško.

Čebel in čebelarjev je precej na področju družine, skrbimo pa tudi za mlajše, s tem da jim posamezni starejši čebelarji pomagajo pri začetnih težavah. Pri šoli v Leskovcu vodimo tudi čebelarski krožek.

Na zboru smo ocenili tudi čebelarsko glasilo Slovenskega čebelarja in poudarili, da se je zelo izboljšala kvaliteta zaradi večjega števila sodelavcev.

V bodoče bomo skrbeli za izmenjavo medsebojnih izkušenj o čebelarjenju in za pravočasno nabavo sladkorja za krmljenje. Stroški za vzdrževanje čebel so veliki, zato bomo iskali možnost za čimboljšo prodajo medu, ki naj bi ga bilo čimveč v prihodnji sezoni. In končno smo sklenili, naj vodi družinsko organizacijsko delo še nadalje stari odbor.

A. Pirc

IZ SPOMINOV STAREGA KOROSKEGA ČEBELARJA

Opisati hočem nekaj svojih doživljanj iz svojega petdesetletnega čebelarjenja. Po izbruhu prve svetovne vojne je bil tudi mladi mali gorski kmet, po domače Ogriz v Podnu, občine Slov. Pliberk, vpoklican v vojsko. Zapustil je ženo s kopico majhnih otrok in tudi svoje čebele, ki so jih imeli takrat skoraj pri vsaki kmečki hiši. Leta 1915 je dobila žena ruskega ujetnika za pomočnika. Bil je priden in vesel, da je prišel iz vojnega vrveža. Tudi žena, ki je skrbela za čebele, je bila zadovoljna.

Ob rojenju je žena sama ogrebala roje. Nekoč pa se je usedel roj visoko na drevo. Tega se ni upala ogreniti. Pa je ujetnik dejal, da ga bo on, in povedal, da ima tudi doma čebele. Vzel je kranjč in hajdi po lestvi! Otresel je roj v panj, pri tem pa ga je čebela pičila na čelo. Vrnil se je hitro na tla. Roj je položil v senco. Ker se je potil, je šel k vodnjaku in pustil teči mrzlo vodo na glavo. To je trajalo le kakih deset minut. Zgrudil se je in bil takoj mrtev. Zdravnik je ugotovil srčno kap zaradi prehitre ohladike glave.

Lanska čebelarska letina je bila tudi pri nas zelo slaba. Gozdna paša je do cela odpovedala. Točili so le tisti, ki so imeli močne panje. Več pa drugič.

Janko Oitzl

MIHAEL KRAMBERGER

Dne 29. decembra 1965 je izgubila čebelarška družina Ptuj svojega dolgoletnega zvestega in najstarejšega člana društva Ptuj Mihaela Krambergerja iz Rogoznice pri Ptuj.

Rodil se je 29. septembra 1875 v Rogoznici kot sim kmečkih staršev.

Ker je bilo v družini več otrok, je moral tudi on prav mlad z doma. Izučil se je tesarske obrti, potem pa se je zaposlil kot delavec pri takratni Južni železnici. S pridnostjo in vestnostjo je postal nadzornik proge in bil kot tak tudi upokojen. Že kot otrok se je pri očetu učil čebelariti, seveda takrat še s koši, pozneje pa je čebelaril z AZ-panji in jim je ostal zvest do smrti. Vse panje si je sam izdelal. Izumil je tudi novo napravo na ročni pogon za izdelovanje razstojšč iz ozkih trakov pločevine. Te je izdeloval za čebelarje in tudi za trgovino. Čebele je prevažal, če je bilo le mogoče, iz pasišča na pasišča in dal tako še drugim čebelarjem pogum za prevažanje.

Kljub pogostni slabi paši so bile njegove čebelje družine vedno za zimo dobro preskrbljene. Svojega znanja ni skrival, pomagal je z nasveti in tudi z dejanji vsakemu ukažljivemu čebelarju. Bil je vseskozi ugleden mož. Že nekaj let pred smrtjo je začel poučevati bodočega namestnika za svoje čebelarstvo — svojega zeta, ki mu je tudi prepustil čebele.

Ob devetdesetletnici ga je obiskal zastopnik čebelarškega društva, ki mu je zaželel še obilo let življenja. Kmalu potem pa je za vedno zapustil svoje ljubljene. Pred smrtjo si je postavil lep zidan čebelnjak.

Člani so se mu za vse požrtvovalno delo oddolžili z udeležbo na pogrebu in mu poklonili lep venec. V imenu društva in družine se je poslovil od pokojnika predsednik družine tov. Vinko Brenčič. Ostal nam bo v trajnem spominu.

CD Ptuj

IGNACIJ PRIJATELJ

Po zgodnji jeseni smo 27. oktobra 1966 pospremili k zadnjemu počitku dolgoletnega in obenem najstarejšega čebelarja ribniške doline Ignacija Prijatlja iz Dolenjih Lazov pri Ribnici.

Pokojni Nace je bil ustanovni član čebelarškega društva Ribnica.

Z njim je izgubilo društvo že svojega tretjega člana — ustanovitelja. Pokojni Nace je začel čebelariti kot 20-letni kmečki fant že pred več kot 50 leti. Rojen je bil 27. julija 1890.

Čeprav je dočakal visoko starost, je prišla njegova smrt za vse nas mnogo prezgodaj, saj bi bil lahko še mnogo koristil svojemu društvu in tudi mlajšim čebelarjem, ki so pri njem vedno dobili prijateljske nasvete in napotke.

Poleg mnogoštevilnih prijateljev in znancev pokojnega Naceta so se njegovega pogreba udeležili tudi zastopniki čebelarškega društva Ribnica.

F. L.

FRANC JEVIKAR

Dne 20. marca 1967 se je smrtno ponesrečil Franc Jevnikar, ki je bil predsednik čebelarške družine Mokronog od leta 1946 dalje. Rodil se je 17. julija 1905 v Mokronogu. Čebelariti je začel leta 1932. Imel je večje posestvo in mlin, zato ni mogel čebelariti z večjim številom panjev. Imel je povprečno po 10 AZ-panjev. Prav rad in z veseljem se je pogovarjal o čebelah. Z njim smo izgubili čebelarja drugega prijatelja in zvestega sodelavca. Prav lepega sončnega dne 22. marca smo ga spremljali na njegovi zadnji poti. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

I. M.

IZ UPRAVE

Zveza ima še na voljo knjige Sodobno čebelarstvo I. in II. del, brošuro »Obolenja čebel in čebelje zalege«, razglednice z motivi panjskih končnic v barvah, starejše vezane in nevezane letnike Slovenskega čebelarja in posamezne številke po izjemnih cenah. Nadalje: fumagilin, streptomycin, jajca v prahu in posneto mleko v prahu. Folbeka zaenkrat ni več.

Društva naprošamo, naj nam sporočijo ob priložnosti imena in priimke ter naslove predsednika, tajnika in blagajnika, če teh podatkov niso že navedli v samem poročilu o občnem zboru.

Slovenski čebelar in druge revije, ki ste jih letos oddali v vezavo, lahko prevzamete v tajništvu, Cankarjeva 5/II. Stroški za eno knjigo znašajo 9.— oziroma 10.50 N din.

Na voljo so tudi suhe gobe za dimljenje.

Ponovno obveščamo naročnike Slovenskega čebelarja, da znaša letna naročnina N din 20.— in ne 17.00. Slednja je članarina, ki jo plačuje član čebelarске družine oziroma društva.

PRAKTICNI TEČAJ

za vzrejo matic bo v Ljubljani v nedeljo 25. junija 1967. Prijave sprejema tajništvo do 10. junija. Vsakega prijavitelca bomo o podrobnostih pismeno obvestili.

Tajništvo

V TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja vpišujemo avtorske honorarje tistih piscev, ki nam s svojim prispevkom ne sporoče številke žiro računa oziroma izjavo naslednje vsebine: »Izjava. — Od 1. 1. t. l. pa do danes nisem imel skupaj s tem prejemkom, avtorskim honorarjem v znesku N din..., toliko dohodkov, da bi bili presegli 1000 novih dinarjev in bi bil zaradi njih moral odpreti žiro račun ter ga zato nisem dolžan imeti. Ta izjava velja toliko časa, dokler moji prejemki ne presegajo vsoto 1000 novih dinarjev.« Sledi lastnoročni podpis z datumom.

PLEMENILNA POSTAJA

pod Zelenico se zahvaljuje neimenovanemu darovalcu za prispevek 20.— N din.

V TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja so darovali: člani Č dr Sodražica Janez Tanko, Lojze Lušin, Rude Lovšin, Anton Cigole, Jože Arko in Ivan Kovačič po 10 novih dinarjev; Jože Oblak, Franc Pihler, Stanko Kovačič, Lojze Arko in Franc Perovšek po 5 novih dinarjev; člani Č dr Ljubno ob Savinji skupaj 30 novih din, Peter Močnik iz Maribora 10 N din, Mirko Sevšek iz Radeč 8 N din, Janko Ojcl iz Korotana 10 N din, kot vsako leto neimenovani iz Dragomlja 10 N din, Pavle Pivk iz Žirov 9 N din. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava SČ

ČEBELARSKO DRUŠTVO RADLJE OB DRAVI

obvešča vse čebelarje, ki vozijo čebele v gozdno pašo na naše področje, da nam to predhodno prijavijo, a tej prijavi predložijo tudi potrdilo o zdravstvenem stanju čebel.

Tajnik ČD Radlje ob Dravi
p. Vuhred 111

MATICE 1967

lahko dobite na moji plemenilni postaji od 10. junija dalje. Lojze Bukovšek, Golo brdo, pošta Medvode.

PRODAM

18 praznih rabljenih AŽ-panjev na 9 satov. Cena po dogovoru. Vinko Nagode, Verd 41, pošta Vrhnika.

PRODAM

pet novih nenaseljenih AŽ-panjev na 10 satov z nizkimi satniki (21 cm) po zmerni ceni. Janko Čepon, Verd 3, pošta Vrhnika.

PRODAM

10 naseljenih AŽ-panjev na 9 satov. Janez Ilaš, Ljubljana, Ulica Milana Majcna 32.